

Parlamenti választások Ausztriában

Az osztrák választási harc idejében kétszer volt aktív, nyilvános kapcsolat Orbán Viktor és Norbert Hofer között. Szeptember 10-én a magyar miniszterelnök hivatalában fogadta az osztrák vendéget, akinek hat nappal később gratulálhatott: Az osztrák Szabadságpárt (FPÖ – Freiheitliche Partei Österreichs) grazi kongresszusán a delegáltak több mint 98 százaléka választotta az eddigi ideiglenes vezetőt hivatalos elnökké. Hofer Hans Christian Strache-t váltotta, aki a május 17-én nyilvánosságra került úgynevezett „ibizai videó” miatt lépett vissza nem csak FPÖ-elökként, hanem az osztrák koalíciós kormány alkancellárjaként is.

Strache lemondása után Sebastian Kurz kancellár, az Osztrák Néppárt (ÖVP) elnöke Herbert Kickl belügyminiszter (FPÖ) menesztését javasolta. Válaszként az összes szabadságpárti miniszter lemondott. Kurz szakértőket bízott meg a megüresedett tárcák vezetésével, így részleges ügyvivő kormány alakult. Az erről szóló parlamenti vitában az ellenzéki szociáldemokraták (SPÖ) bizalmatlansági indítványt kezdeményeztek Kurz és kormánya ellen és megbuktatták őket. Alexander Van der Bellen államfő Brigitte Bierleint, az alkotmánybíróság elnökét bízta meg egy ügyvezető szakértői kormány megalakításával, amely a szeptember 29-ei előrehozott választások utáni kormányalakításig marad hivatalban.

Orbán Viktor nemcsak gratulált Norbert Hofernek, hanem azt is hozzátette, bízik abban, „hogy a már múltban is biztos alapokon nyugvó stratégiai együttműködés a Fidesz és az Osztrák Szabadságpárt között a jövőben is folytatódni fog”. Az MTI szerint a miniszterelnök „kölcsonös bizalmat” és „a keresztény-konzervatív értékeken nyugvó baráti kapcsolataikat” is említette. „Olyan időben veszi át hivatalosan is a pártelnöki stafétabotot, amikor mind Európa, mind pedig országaink előtt emberpróbáló kihívások állnak. Elég, ha a kontinens egyre inkább csökkenő globális gazdasági szerepére és a határainkat veszélyeztető migrációs fenyegetésre gondolunk” – írta Orbán.

A hálában nincs köszönet

„Akármelyik magyar biztosjelölt illetékessége és igazolása nem kiszámítható, mert az Európai Parlament erőpróbára indult mind von der Leyennel mind végül is az európai kormányfókkal szemben.”

Harminc évvel a magyar határnyitás után a német politika megtestesítői, a kancellár asszony és a szövetségi parlament, a Bundestag elnöke, igen határozottan nyilatkoztak Magyarországra érdemeiről Németország újraegyesítésében. Angela Merkel augusztusban Sopronban megerősítette: „Mi németek nagy hálával emlékezünk Magyarország hozzájárulására Európa megosztottsága leküzdéséhez, úgy szintén Magyarország hozzájárulásához a Német Egység megtalálásában.” Wolfgang Schäuble szeptemberben a határnyitási nyilatkozat évfordulóján pedig Berlinben hangsúlyozta: „Mi nem felejthetjük el a magyar nép bátorságát és nagylelkűségét 1989 nyarán”.

A német nép legnagyobb sikeréhez kapcsolt kijelentésekből az elfogulatlan hallgató csak arra a következtetésre juthat, hogy azóta elszakíthatatlan barátság és kétségtelen bizalom fűzi a németeket, akár a politikusokat, akár a médiákat és a lakosságot Magyarországhoz.

A valóság más képet mutat. Mintha Apponyi Albert jövőbe pillantó törvényszerűségét igyekeztek volna igazolni, hogy a politikában az örökkévalóság tizenöt évig tart, a német közegek másfél évtizedes hálálkodás után szinte folytonos kritikába csaptak át – amit a változó magyar ellenzék abban a tévhitben, hogy csupán az éppen hivatalban lévő kormányról volna szó, újjongással kísér. Pedig a „Lügenministerpräsident” gúnyolása 2006-tól kezdve nem Gyurcsány személyének szólt, hanem a pillanatnyi magyar miniszterelnökről, épp úgy mint 2010 óta Orbán állandó kritizálása, sőt vádolósa. A német hangadók ösztönösen lerázták azt a hálakötelezettséget, amivel érzésük szerint és történelmileg indokoltan tartoztak Németh Miklósnak, Horn Gyulának és Antall Józsefnek Németország újraegyesülése előkészítéséért. A magyar miniszterelnökökkel a német közvélemény azóta úgy jár el, mint annak idején a saját kancellárjaik közül azokkal, akiknek a leginkább hálával tartozott:

Egy héttel előbb Orbán megfogalmazta Magyarországra érdekét abban, hogy „Ausztria ezután is határozottan utasítsa el a terrorizmus minden formáját, továbbra is mondjon nemet a politikai iszlámra, és segítsen megvédeni Európát a migránsoktól. Ezekben a kérdésekben megvan közöttünk az egyetértés” – mondta a magyar kormányfő egy Hoferrel közös sajtótájékoztatón. Hozzátette: A magyar kormány semmiképpen nem akar beavatkozni az osztrák választásba, „Ausztriáról az osztrák polgároknak kell dönteniük”. Azt kívánta ugyanakkor, hogy Ausztriának stabil és erős kormánya legyen a szeptember 29-ére előrehozott parlamenti választás után.

A választási harc fő témája a migráció/bevándorlás volt. A kancellárjelöltek harmadik, egyben utolsó vitája folyamán Sebastian Kurz röviden visszatekintett kancellárságára, amikor szerinte „komoly hatást” gyakorolt az európai politikára. „*Mi így csináljuk, konzekvensen küzdünk az illegális bevándorlás ellen, és megőrizzük Ausztria kulturális identitását*” – jelentette ki. Pamela Rendi-Wagner, a szociáldemokraták jelöltje egységes és emberséges Ausztriát ígért. Mivel Hofer fő témáját Kurz töltötte fel, az FPÖ-elnök inkább Törökországgal foglalkozott: „*Mindig is kritizáltuk a Törökországgal kötött megállapodást, és most annak is fennáll a veszélye, hogy az meg fog szűnni. Nem szeretnénk, ha Törökország csatlakozna az EU-hoz, nincs semmi értelme erről a témáról beszélni.*”

A Hofer által képviselt migrációellenes kurzushoz Kurz is közeledett. Az EU-nak címezve kijelentette: „Az Ursula von der Leyen vezette új Európai Bizottságnak most esélye nyílik arra, hogy a megfelelő helyre tegye a hangsúlyokat Európában” – mondta. „*Különösen fontos, hogy végre tisztességesen védjük a külső határokat, és végleg megállítsuk az Európai Unióba irányuló illegális migrációt*” – tette hozzá. Kurz szerint mielőbb – ha lehet, még 2024 előtt – 10 ezerre kell növelni az EU határ- és partvédelmi ügynöksége (Frontex) létszámát. Az ügynökség munkatársainak

Bismarckkal és Kohllal. Azok érdemeikért megfelelően köszönetet mondani nem voltak képesek, inkább megbuktatták őket, sőt akármilyen ürüggyel még belső száműzetésbe is küldték a mindennapi politikusokra nehézkedő történelmileg utolérhetetlen személyeket. Németh Miklós a soproni piknik utáni kijelentése Gymnichben, hogy Magyarország a NDK-menekültek kiengedéséért nem kér pénzfizetést („nem árusítunk embereket”) még növelte a németek vélt hálálkodását. A médiák, de még a történetírás is ettől szabadulni igyekeztek. A berlini fal lebontásának előtörténetét a nyilatkozások a lipcsei októberi tüntetésekkel kezdik – mintha sem Budapest sem Prága nem játszott volna a végleges sikerben szerepet. Kohl kijelentését, melynek megfogalmazását Boeselager Csillától kérte, hogy „Magyarország verte ki az első követ a falból” már csak az évfordulókon idézik – épp úgy, mint az állítólag felejtethetlen hálát.

De harminc évvel később Merkel és Orbán nem csak Sopronban szembesülnek egymással. Nagy valószínűséggel hiába idézte ott Orbán, hogy a magyar sajátosságú szabadságharcosok a kettészakítottság idején is tudták, hogy csak egy Európa létezik, Merkel mégiscsak alig burkoltan azt követelte tőle, hogy lépjen túl a saját árnyékán, hiszen Európa csak annyira lehet erős, mint amennyire egységes. De Ursula von der Leyen sikeres megválasztása ellenére egységességről nincs szó. Mint a magyar biztosjelölt, Trócsányi László kibuktatása is mutatja, bármelyik magyar biztosjelölt illetékessége és igazolása kiszámíthatatlan, mert az Európai Parlament erőpróbára indult mind von der Leyennel mind végül is az európai kormányfókkal szemben.

Egyezségről a továbbiakban is alig lehet szó. Erre intenek a két kormányfő érdekei. Merkel nem engedheti meg politikájának megcáfolását, melynek csúcspontja a 2015-ös willkommen-ja volt. A kancellár annak idején nem döntést hozott, hanem beleegyezést. Mit is csinált volna a többi európai ország a milliós tömeggel, ha Németország úgy, mint Magyarországra nemet mondott volna? Magyarország viszont azzal javított a helyzeten, hogy a tömeg nem nőtt még nagyobbra.

Folytatás a 3. oldalon

emellett új mandátumra van szükségük, hogy hazatoloncolhassák, vagy biztonságos harmadik országba szállíthassák a tengeren felvett migránsokat. Az Európai Unió tavaszi döntése alapján 2027-ig kellene 10 ezerre bővíteni a Frontex munkatársainak számát.

A szociáldemokraták, a zöldek és a liberálisok is kirakatpolitikának nevezték Kurz követelését. Leginkább azt kifogásolták, hogy a 2018-as osztrák uniós elnökség idején – mikor Kurz volt a külügyminiszter – nem elég gyorsan haladt előre a létszámbővítés ügye.

A – nagyrészt vitán kívül álló ok, a kampányban elhanyagolt – klímaváltozás elleni harc mellett két téma foglalkoztatta az osztrák közvéleményt, mind a kettő büntetőjogi nyomozás volt. Az egyik esetben az ügyészség megtudta, hogy Kurz stábjának egyik tagja röviddel a Strache-videó megjelentetése után merevlemez megsemmisítésével bízott meg egy céget. Hogy ezt hogyan lehetett megtudni? A cég feljelentést tett, mert nem fizették ki a 76 eurós munkadíját...

A másik téma sokkal inkább „eset”, mert az ügyészség a három legnagyobb pártnál vizsgálódik illegális pártfinanszírozás gyanúja miatt. A „Spiegel” nevű német hírmagazin szerint a hatóságok egyrészt a pártokhoz kötődő alapítványok szerződéseit és azok lehetséges tiltott finanszírozását vizsgálják, azon kívül olyan cégek lehetséges politikai kapcsolatait, amelyekre Strache utalhatott az „ibizai videóban”. Ott Strache bizalmasa, Johann Gudenus arról beszélt, hogy ez a módszer a két nagy párt esetében bevett formula.

Hogy milyen kormánya lesz Ausztriának, az utolsó pillanatig bizonytalan volt. Kurz egy héttel a választás előtt az osztrák televízióban fogadko-

zott, hogy nem fogja elérni a közvélemény-kutatások szerint 34,4 százalékra süllyedt támogatási arányt. A Szociáldemokratákat és a szabadságpártot egyaránt 20–23 százalék között mérték be. Negyedik helyen a 2017-ben a parlamentből kivál(asztot)t zöldek álltak 13 százalékkal. Mögöttük helyezkedett el a jobbliberális Neos-párt. Mialatt Hofer aktívan a néppárti-szabadságpárti koalíció mellett foglalt állást, Kurz inkább nyitva tartotta a kérdést. Sokan arra számítottak, hogy a zöldekkel és a Neos-okkal is összeállhatna. A legvalószínűtlenebb változat a néppárti-szociáldemokrata kormány, amely „nagykoalícióként” rövid kivételektől eltekintve évtizedeken keresztül kormányozta Ausztriát.

Szeptember 29-én a 6,396.802 választásra jogosult osztrák állampolgár közül 3,877.129 adta le szavazatát, ami 60,6 százaléknak felel meg. A parlament alsóházába, a Nemzeti Tanácsba (Nationalrat), 183 képviselőt választottak a tartományoknak megfelelő kilenc választókerületben. A parlamenti küszöb 4 százalék volt, illetve egy mandátum megszerzése a 43 regionális választókerület egyikében. Az eredmény a kicsit több mint egy millió levélválasztól nélkül (zárójelben a 2017-es végleges számok):

párt	százalék	képviselő
ÖVP	38,35 (31,4)	71 (62)
SPÖ	21,54 (26,8)	41 (52)
FPÖ	17,25 (26,0)	30 (51)
Zöldek	12,35 (3,8)	26 –
Neos	7,36 (5,3)	15 (10)
Jetzt	1,87 (4,4)	– (8)
mások	1,27 (2,2)	– –

MARTOS PÉTER

A legfőbb érték...

„Nálunk legfőbb érték az ember”, volt hallható, olvasható valamikor, a mai nemzedékek számára – szerencsére – már ismeretlen évtizedekben. Bár-hogyan volt is, az embert tekintették – legalábbis szóban – az értékelés csúcsának. Manapság köz-hellyé sekélyesedett az „európai értékek” emlegetése, a rájuk való hivatkozás. A többes szám látszólag megtévesztő, hiszen – különösen politikai természetű vitákban – szokás rájuk hivatkozni, anélkül, hogy pontosabban megtudhatnánk, melyek is azok. Néha felsorakoztatják, összevetik őket, hogy mik nem.

Valójában, tényleges behatárolás, helyesebben jelzők nélkül is tudható, hogy van valami elképzelt mérce, ami látszólag mindenre nézve egyaránt mérvadó. Mit is jelent a mindennapi gyakorlatban mércék felállítása, a rájuk való hivatkozás? Nem kell különösebben belemélyedni az elemzésbe, elég, ha tudjuk, a mérce olyan megjelölés, meghatározás, amihez önkéntesen vagy kényszer hatására lehet-kell igazodni. A viszonyítások meghatározója, azaz valamihez képest mennyire más, mennyire tér el tőle valami. Minél inkább megközelíti valaki felfogásában, viselkedésében, cselekedeteiben a mércét, annál értékeesebb embernek szokás tartani.

Napjainkban nem egészen egyszerű a mércék felismerése, betartásuk, a hozzájuk való igazodás meg egyáltalán nem. Nemde a mindennapi gyakorlatban ugyanazon dolog lehet értékes vagy értéktelen, sőt káros. Még az a kérdés is megkockázatható: vannak-e értékeink vagy általánosságban olyan minőségek, amiknek függvényében élünk?

Ebben az elbizonytalanodásban, tájékozatlan-

ságban ajánlatos a rákérdező keresgélés helyett tényeknél, tényleges adottságoknál kikötni, és megvilágítani, példaként említve, mit jelent az érték, mennyire befolyásolja életünket? 1956-tal terhelten megkerülhetetlen ez a kérdés, ugyanis éppenséggel a forradalom felemlegetésekor nem elég az események felidézése, esetleges osztályozása, de legalább ennyire fontos a könyörtelen rákérdezés is: miért?

Miben rejtett az ellenszegülés tényleges hajtóereje? Amikor spontán megmozdulást szoktak emlegetni, könnyen esünk abba az egyoldalúságba, hogy a tüntetőkből fegyveres felkelőkbe változott ellenszegülők harcát utólagosan, kilátástalanságból kifolyólag céltalannak, értelmetlennek magyarázzuk. Mégis. Ha elvonatkoztatunk minden magyarázkodástól, marad a megkerülhetetlen kérdés: miért, milyen értékekért szálltak síkra 1956-ban az ellenszegülők? Mindehhez hozzátartozik a kockázat is, vagyis megérte-e az ellenszegülés, ellenállás, amikor a vakhiten kívül az ösztönös cselekvés szabta meg a lépést?

Nem csak évtizedek múltán, de már a harcok idején is ismétetlen elhangzott az intés, mennyire megfontoltan kell bánni a vérontással, az emberek életével, annak ellenére, hogy a fegyveres ellenállást választóknak tudniuk kellett, mivel járhat cselekedetük. És ennek ellenére vállalták a harcot, számolva életük feláldozásával. Bár azokban a kritikus napokban alig futotta az időből a mérlegelésre, elfogadott mércének számított az emberi élet kioltása, vagyis szebb kifejezéssel feláldozása. A felkelők tisztában voltak azzal, miért szegültek ellen, miért ragadtak fegyvert. A 16 pontban tisztán

Folytatás a 2. oldalon

Határok nélkül

Felszólalás a Bálványosi Nyári Szabadegyetemen

(Tusványos, 2019. július 26.) „Egy a tábor! Egy a nemzet!” A nyugati magyar diaszpóra része ennek a tábornak, része a magyar nemzetnek.

Már harmadik alkalommal veszünk részt a Bálványosi Szabadegyetemen.

Harmincadik évét tölti be ez a nagyszerű rendezvény, s harminc évvel ezelőtt volt a rendszerváltás is. Erről a tényről, és az ezzel járó változásokról szeretnék most beszélni:

Mi változott azóta az elmúlt harminc évben?

Mi változott azóta a nyugati magyar diaszpóra életében?

Mi változott azóta a minket befogadó nyugat-európai társadalmakban?

Mielőtt ebbe belefognék, személyes élménnyel kezdem. 1956-os menekült szabadságharcos gyermekként – édesapám a Szécsényi járás forradalmi bizottságának az elnöke volt – 1989-ben is rendszeresen hallgattuk a Szabad Európa rádiót. Ott értesültem arról, hogy június 16-án lesz Nagy Imre újratemetése. Akkoriban a Darmstadti Műszaki Egyetemen dolgoztam kutatóként. Szabadságot vettem ki, és édesanyjammal, barátnőmmel, későbbi feleségemmel, elautóztunk Budapestre. Június 16-án ott szorongtunk a tömegben a Hősök térén, az egyik szoborcsoporton állva hallgattuk a felszólalokat. A beszédek – véleményem szerint – elegeé semmitmondók, gyengék voltak.

Egy kivételével: a számomra akkor még ismeretlen, de igen rokonszenves, Orbán Viktor nevű fiatal-ember tartotta az egyetlen, 1956 szelleméhez méltó beszédet. Azóta is kiemelt figyelemmel kísérem, és kíváncsián hallgatom beszédeit.

De térjünk vissza a témához: **Mi változott a mi nyugati magyar életünkben?** Először is: 1990-ig magyar emigráció voltunk. Azóta pedig nyugati magyar diaszpóra. Ez is lényeges különbség.

Másodszor: Addig, ha valaki emigrációba kényszerült, a távozás a Kárpát-medencéből végleges volt. Csak néhány elvetemült ember költözött nagy ritkán Nyugat-Európából valamelyik szocialista országba, mint pl. Angela Merkel német kancellár szülei.

Ma már good nélkül, bármikor hazajöhetünk, hazaköltözhethetünk, és ezt egyre többen meg is teszik!

Harmadszor: Addig csak az a Magyarország létezett számunkra, amelyet mi magunknak önerőből megteremtettünk. Egy, ahogy azt Illyés Gyula: Haza a magasban című versében is írja. Vagy Sik Sándor, a nagy magyar cserkész és papköltő Megyeri hitvallás című versének üzenete segített, mely szerint hinni lehet és hinni kell a kevesek egymásba fogott kezében. Vagy egészen Krisztusi gondolatoktól élve: akár ketten, három, vagy ötvenen, vagy százan, kétszázan, „ösz-szejönnek az én nevemben”, és magyarul beszélnek, ott lesz lélekben Magyarország is. – Ezek a gondolatok adták nekünk az erőt és a tartást a megmaradáshoz

azokban az időkben.

Manapság a magyar életet könnyebb a magyar diaszpórában megszervezni. Ma már Magyarországi ki-nyújtottá felénk a kezét, segít és támogat, számontart és – főleg visszavár! Többen is vagyunk most, mint harminc évvel ezelőtt, sokan jöttek újonnan. Közülük sokan épültek be szervezeteinkbe, illetve alapították újakat. Főleg a gyermeket nevelő szülők érzik legelőször szükségét a kinti magyar közösségekhez való tartozásnak, hiszen magyarságunkat nem a génjeinkben kapjuk, hanem azt nemzedékről nemzedékre át kell adnunk. Sok szülő tudja, hogy a kint felnövekvő gyermekeknek azt külön munkával biztosítani kell. Sosem volt annyira gyerek a hétvégi iskoláinkban, cserkészcsapatainkban, táncsoportjainkban és egyéb egyesületeinkben, mint mostanában. Egyesületeink, közösségeink szervezetségi foka egyébként összehasonlítható a Kárpát-medencei szervezettséggel.

Sajnos, ugyanakkor sok családot, fiatal, gyermeket nem tudunk elérni. Ők a magyarságuk tekintetében különösen veszélyeztetettek. Nem úgy, mint a Kárpát-medencében élő magyarok, őket csak az idegen, nem magyar környezet veszi körül. Elszigeteltek élnek a magyar léttől. Ezért is kellene erősíteni az itthoniakban az összetartozás tudatát, és a kiköltözőket felkészíteni a helyes, magyarságukat megőrző hozzáállást illetően.

Tovább kell fejleszteni azt a nemzetstratégiai célkitűzést, amely segíti, hogy minél többen költözzenek vissza a Kárpát-medencébe, ott kamatoztathassák a külföldön megszerzett tapasztalataikat.

A folyamat elkezdődött, sokan települtek, települnek vissza, de ezt az arányszámot növelni kell. Ugyanakkor azt is szeretném hangsúlyozni, hogy a nyugati diaszpórában is lehet teljes életet – teljes magyar életet élni.

Mi változott a nyugati befogadó társadalmakban?

Először is: Régebben kíváncsiak voltak és érdeklődtek. Mostanában pedig kioktatók és önhitték. Ez első-sorban a médiáról mondható el. Régebben nyitottak és szellemileg frissek voltak, mostanában intellektuális beszűkültek és fáradtak. A világ komplexitása láthatólag ledermeszti őket, és zártsgot indukál.

Ilyen körülmények között sokkal nehezebb kiállni magyarságunkért, mint régebben. Sokan bele is fáradtak a hiábavaló érvelésbe, szélmalomharcba, tiltakozó leírlrásba. Azok közül, akik még megélték a rendszerváltást, azaz a harminc évvel ezelőti világot, sokan azt gondolják, hogy ezek már nem azok a nyugati társadalmak, amelyeket annyira tiszteltünk és becsültünk. Ezen a téren nehezebb most a helyzetünk, mint harminc évvel ezelőtt, mert nem támogató köing vesz körül minket. Ezért is nagyon fontos a Magyarországról jövő támogatás.

KLEMENT KORNÉL
A tusványosi felszólalás szerkesztett változata

Konferencia és közgyűlés

A Németországi Magyar Szervezetek Szövetsége (BUOD) szeptember 21–22-én Frankfurtban rendezte meg konferenciáját egybekötött 15. közgyűlést, amelyen a tagszervezetek képviselői és tagjai mellett meghívott vendégek, előadók vettek részt.

A frankfurti konferencia kiemelten foglalkozott a Kárpátalján élő magyarság helyzetével.

Bocskor Andrea képviselőnk és Brenzovics László elnök előadásában ismertette a jelenlegi ukrán vezetés kisebbségellenes politikáját, különös tekintettel az új ukrán nyelvtörvényre.

A konferencia keretében Schultheisz Csaba vezető konzul Áder János *Magyar Ezüst Erdemkereszt* kitüntetésében részesítette Baczur Magdolna elnökségi tagot.

A tizenötödik és egyben tisztújító közgyűlésen a tagszervezetek küldöttjei titkos szavazással újra választották a BUOD eddigi vezetőségét. A kétnapos taggyűlés keretében bemutakoztak a tagszervezetek jelenlévő képviselői, akiknek lehetősége nyílt egymás jobb megismerésére, és kölcsönös tapasztalatcserére.

Dr. Klement Kornél elnök örömet fejezte ki, hogy Németországban 2018-2019-ben, valamint 2019-2020-ban ismét nőtt, a KSCP-ösztöndíjasok száma (jelenleg 16+4 egyházi ösztöndíjas), akik ország-szerte több tagszervezeten segítik az egyes tagszervezetek munkáját.

Előzetes pályázati elbírálást követően a BUOD társ-rendezőként a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. támogatásának köszönhetően támogatottak továbbra is több tagszervezet programjához járult hozzá.

Az elmúlt két évben számos új kezdeményezés született a tagszervezetek és a BUOD részéről, ezek közül említésre méltó pl. a *Magyar Feltalálók* c. vándorkiállítás, amely eddig Holzhäusen-ben, Ma-

rosvásárhelyen, és Tusványoson vendégszerepelt, november 21-én Bécsben kerül kiállításra. Szilágyi Szabolcs elnök-helyettes hangsúlyozta, hogy a kiállítás elsődleges célja a nemzeti ösztartozás erősítése.

Sony sikkrel zárult a düsseldorfi konzultással

közösen vállalt *Magyar Napok* c. rendezvény Ha-gen-ben és Düsseldorfban.

A BUOD nagy hangsúlyt fektet a határon túli magyar kisebbség helyzetével kapcsolatos érdek-képviselőtre: 2019.02.27-én Hamburgban tüntetés szerveztek a marosvásárhelyi egyetemen magyar nyelvű orvosi kar megszüntetése okán. A BUOD elnöke Klement Kornél levelet intézett Heiko Maas német külügyminiszterhez, amelyben rávilágított a kárpátaljai magyar kisebbség elnyomására és kérte a külügyminiszter kiállítását, hogy Ukrajna a Németország által képviselt békepolitikával egybehangzóan tartsa tiszteletben a kisebbségi jogok betartását. A BUOD a NYEOMSZSZ tagszervezetként továbbra is kiemelt feladatának tartja a kapcsolattartást Magyarországi németországi külképviseleteivel, a *Nemzetpolitikai Államtitkársággal*, részt vesz a *Kárpát-medencei Magyar Képviselők Fórumán*, továbbá a *Magyar Diaszpóra Tanácsban*, és meg-hívottként újból ellátogatott a *Tusványosi Sza-badegyetemre*.

Alapszabálya értelmében feladatának tartja a tag-szervezeteinek támogatását, a további együttműködést, valamint a közösségi programok ösztönzését, és a közös véleménycsere folytatását. Célja a kulturális élet és identitás erősítése. A BUOD elkötelezett és hid szerepet vállal a nyugat-európai és nyugati magyar-sággal történő kapcsolatartásban, valamint a Kárpát-medencei magyar kisebbség érdekképviselete és lobby-tevékenység tekintetében.

HONLAP

KÜLHONI MAGYAROK SZÁMÁRA

(MTI, kormány.hu, Híradó, Demokrata, Magyar Szó, Magyar Nemzet, Magyar Hírlap, OrientPress, Székelyhon, Erdély Ma, Kőrkep, Felvidék Ma, Ma7, sk, Kárpátalja.ma, Pannon RTV, 2019. szeptember 24.) Külhoni magyarok elnevezéssel új honlapot indított a magyar kormány. A felület célja, hogy tiszterien mutassa be a Magyarország határain ki-vül élő magyar közösségek életét és az anyaország értük végzett munkáját. Semjén Zsolt nemzetpo-litikáért, egyházügyekért és nemzetiségekért felelős miniszterelnök-helyettes 2019. szeptember 24-i budapesti sajtótájékoztaton elmondta: az volt a cél, hogy legyen tiszteri felület, ahol minden elérhető egy helyen, és egyúttal az egész személyes is legyen.

A www.kulhoni magyarok.hu honlapot három részre lehet osztani: hírportálként küldetése a külhoni magyarságot érintő hírek elérhetősége egy hely-en. Hozzáférhetők a nemzetpolitikai programok, pályázatok is, köztük a Kárpát-medencei óvodafejlesztési program, a Kőrösi Csoma Sándor-program, a Petőfi Sándor-, valamint a Mikes Kelemen- és a Julianus-programok.

Megjegyzések Gömöri György (London): A **rossz emlékezet politika veszélye**iről c. írá-sához (B.N. 2019 július–augusztus)

- Azzal, hogy a munka oroszlánrészét már elvégző 1956-os kutatóintézet 30 év (!) után a Veritas történelmi kutatóintézet alá rendelte-tett, még messze nem bizonyított ” 1956 ha-zug átfestése”.

- Az új készülő és alig látható ellenforradal-mi(?) emlékmű, ami Gömöri úrnak már most „Izléstelen” - lehetséges, hogy millióknak vi-szont tetszeni fog.

- Vajon mit ért a szerző „Mindszenty bíboros legendája” alatt?

- Tény, hogy 1956-ban az ország népe (ávósok, rákosisíták kivételével) szinte egy emberként kiállt a változásokért, ám az vi-szont vitathatatlan, hogy a vérző és küz-dő PESTI SRÁCOK nélkül aligha lett volna forradalom!

Tisztelettel:

Kucsera János
(Eching, Németország)

Tanévnyitók Bécsben

A **Bécsi Magyar Iskola** tanévnyitót tartott 2019. szeptember 13-án.

Az alábbi foglalkozások közül lehet választani:

Tovább kell fejleszteni azt a nemzetstratégiai célkitűzést, amely segíti, hogy minél többen költözzenek vissza a Kárpát-medencébe, ott kamatoztathassák a külföldön megszerzett tapasztalataikat.

A folyamat elkezdődött, sokan települtek, települnek vissza, de ezt az arányszámot növelni kell. Ugyanakkor azt is szeretném hangsúlyozni, hogy a nyugati diaszpórában is lehet teljes életet – teljes magyar életet élni.

KLEMENT KORNÉL

A tusványosi felszólalás szerkesztett változata

Szentegyházi Gyermekfilharmónia vendégszereplése Bécsben

– Ünnep határok felett –

Ünnepi istentisztelet és koncert keretében ünne-pelt együtt a Bécsben és környékén élő magyarság augusztus 25-én a Bécs-Belvárosi református temp-lomban. Augusztus 20-i nemzeti ünnep jegyében határok feletti közfogást, találkozást, összefogást jelentett az ünnepen résztvevőknek, hallgatóknak, valamint a Szentegyházról érkezett 150 fellépő-nek ez a szép alkalom. Karvansky Mónika, református lelkipásztor Jeremiás Sirmalmaink könyvéből vá-lasztott ige alapján szolt az egybegyűltekhöz, és mutatott rá arra, hogy Isten kegyelme és megtartó szeretete kiárad a népre, mely segítségül hívja Őt. „*Az Úr kegyelmessége az, hogy még nincs vé-günk, mivel nem fogytokozik el az Ő irgalmassága.*” (JesSir 3,22) Az igehirdetés és közös imádság után Bárány Anzelm, a Collegium Hungaricum igaz-gatója köszöntötte dr. Nagy Andor, Magyarországi rendkívüli és meghatalmazott nagykövete nevé-ben is a Szentegyházi Gyermekfilharmóniát és az ünnepelő gyülekezetet. Bárány Anzelm méltatta a Haáz Sándor zenetanár és karnagy által alapított gyermekkórus és zenekar munkásságát, mely közel négy évtizedes múltra tekint vissza, és mára fogal-mmá vált a székely viseletben éneklő és muzsi-káló „FIL” az osszmagyarság körében. Az ünnepi alkalom végén a zsűfólásig megtelt templomban közel 350-en énekeltek együtt a Székely és a Magyar Himnusz Handl György orgonaművész kíséretével.

DR. KARVANSKY MÓNIKA,
református lelkipásztor

A legfőbb érték...

Folytatás az 1. oldalról
lehetett látni, mik azok az értékek, amik az ember egyéni életét feljutmatnak.

A szabadság fogalomkörébe sorolható jogok, emberi méltóság, függetlenség kivívása és közös megvédése olyan normákak jelentett, amiknek megértése nem szorul magyarázatra. Ez és mégis voltak és vannak, akik eltélték és eltéltik az em-lített eszmékért való haldós kimeneteli bevelést. Meri érvelésük szerint nem éri meg, nincs az az ér-ték, amiért érdemes az emberi élet kockára vetése.

Amennyiben így következtetünk, az alternatívák idején az éle, a túlélés mellett kell voksolni. Ha ez így van, akkor nincsenek sem anyagi, sem pedig szellemi javak, amiknek értéke feljutáll az életen.

Gyegyük mármost korunk emberét. Miért kész kizárni, kockáztatni? A fogyasztó társadalom-ban az anyagi javakban való dűskálás áll a létra

Napló postája

Megjegyzések Gömöri György (London): A **rossz emlékezet politika veszélye**iről c. írá-sához (B.N. 2019 július–augusztus)

- Azzal, hogy a munka oroszlánrészét már elvégző 1956-os kutatóintézet 30 év (!) után a Veritas történelmi kutatóintézet alá rendelte-tett, még messze nem bizonyított ” 1956 ha-zug átfestése”.

- Az új készülő és alig látható ellenforradal-mi(?) emlékmű, ami Gömöri úrnak már most „Izléstelen” - lehetséges, hogy millióknak vi-szont tetszeni fog.

- Vajon mit ért a szerző „Mindszenty bíboros legendája” alatt?

- Tény, hogy 1956-ban az ország népe (ávósok, rákosisíták kivételével) szinte egy emberként kiállt a változásokért, ám az vi-szont vitathatatlan, hogy a vérző és küz-dő PESTI SRÁCOK nélkül aligha lett volna forradalom!

Tisztelettel:

Kucsera János
(Eching, Németország)

MAGYAR TUDOMÁNY 2019

(*Munkatársunktól*) 2018-ig a Magyar Tudomá-nyos Akadémia (MTA) kutatóintézeteinek finan-szírozása – a pályázati források mellett – főként költségvetési támogatásból származott, évi kb. 40 milliárd forint értékben, aminek elosztásáról az Akadémia gondoskodott. Az országgyűlés döntése következtében e forrás jelentős része ezentúl az In-novációs és Technológiai Minisztériumtól érkezik, amely időközben a felsőoktatás irányítását is meg-szerelte. 2018-ban felvittották Pálinsk Józsefet a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hiva-tal éléről, így a hazai tudomány finanszírozása szin-tén az Innovációs Minisztérium hatáskörébe került.

Az új miniszter, Palkovics László szerint alapvető strukturális változtatásokra van szükség a magyar tudományban életben. Ennek keretében az MTA-hoz tartozó kutatóintézeteket, amelyeket a szocialista rendszerben állítottak fel, Pálinsk József alapvető-en átalakítottá. Ezeket elvettek az Akadémiától, és új néven (Eötvös Lőránd Kutatási Hálózat) önállósí-tták. Az MTA kutatóintézeti az egyetemi szféra mellett a magyarországi kutatási bázis fontos té-nyezői. Sokan a tudományos szabadság megsérté-sét látják a változásban („A kormány mondja meg, mit lehet kutatni.”), Palkovics miniszter viszont a magyar tudományosság innovációban mérhető szerény teljesítményével érvel a változások indok-oltsága mellett.

Ez év nyarán őt övre Maróth Miklóst, a Magyar Tudományos Akadémia korábbi alelnökét neve-zte ki az Eötvös Lőránd Kutatási Hálózat Titkárság Irányító Testülete elnökének Orbán Viktor minisz-terelnök. A kinevezés Lovász László MTA-elnök és Palkovics László innovációs és technológiai minisz-ter konszenzusos javaslata alapján valósult meg, mindemellett közös döntés született a testület tagjairól is. A kormány azt várja a kutatóhálózati rendszer megújításától, hogy az több, a gazdaság számára jobban hasznosuló kutatást eredményezzen, aminek érdekében évi 32 milliárd forinttal megnövelti az innovációs és kutatási célokra for-dítható forrásokat.

Az ellenzék szerint ez nem azt jelenti, hogy több pénz folyik be a kutatási projektekkbe, hanem azt, hogy Palkovics László rendelkezik majd a kutatásra fordítható összeg felét. Lovász László, az akadémia elnöke ma is azt tartja kulcskérdésnek, „hogy az alapkatutasokat, tehát a tudományos kutatásoknak azt a felét, amelyet nem közvetlen alkalmazási cél hajt, vajon hogyan lehet megőrizni, tovább fejlesz-

Brexit, avagy angolos távozás?

Angolosan távozni azt jelenti csendben, fel-tűnés nélkül búcsút mondani. Nagy-Britannia távozása az Európai Unióból azonban, sem csendesen nem mondható, sem búcsúként nem jellemezhető. Épp ellenkezőleg,

A Claremont magazin szerint (*Volume XIX, Number 3, Summer 2019*) a britek 2016 óta tartó távozásának hiteltelensége kormányok történelmének egyik legnagyobb szégyene. De miért tart ilyen sokáig ez a folyamat és miért eredménytelen?

E képtelen helyzet fő oka a hatalmi egyen-súlyok megbomlása az Egyesült Királyságon belül és az európai egységben. A brit és az EU-s alkotmány összeegyeztethetetlenlése, a kereskedelmi és gazdasági kapcsolatok fel-bo-mlás és újraszervezésének kérdése, és a tagállamok jövőjéről szóló viták mind olyan tényezők, melyek ellehetlenítik a kilépés folyamatának lezárását. Emellett az előrelé-pést nagyban hátráltatja az országon belüli populista ellentét, mely nem csak a közélet-ben nyilvánul meg, hanem az ország élén álló hatalmi szervek kapcsolataiban is.

Különös, hogy a Brexit említelekora a többség Anglia döntéseire fókuszál. Fontos vizsgálni azonban az Európai Unió szabályai által lét-rehozott helyzetet is. Cikkbelen Christopher Caldwell (*Claremont*, Vol. XIX, No. 3, S. 2019), objektív hangnembem szemlélteti a britek ki-lépéséhez vezető okokat és az azt hátráltató tényezőket.

Írásának fontos fejezete a brit és az EU-s al-kotmány összevetése. Vernon Bogdanor poli-tológust idézve kiemeli, hogy az Európai Uni-törvényvel megsemmisítették az angol alkot-mány legkét adó parlamentáris szuverenitást (*‘The E.U. destroyed the system of parliamen-tary sovereignty at the heart of Britain’s con-stitution.’*). Az EU-s törvények, Nagy-Britannia belépésekor brit törvényekké váltak. E ponton megkérdőjelezhető a szabadság demokratikus módon való biztosítása, nem csak Anglia, de a többi EU-s tagállam ügyében is. A demokrá-

számos projekt kapcsán. 2019 februárjában több mint 1600 tudományos kutató és oktató protestált az átszervezés ellen. Az aláírók az MTA működé-sének ellehetlenítéséről, illetve a tudományos élet ideológiai alapú állami irányítás alá vonásá-ról beszéltek, s ezt elfogadhatatlannak tartották: „Az alkalmazotti kutatások és a real tudományok előnyben részesítése, illetve a bölcsészettudomá-nyok felszámolása tudományos szempontból nem megalapozott, téves, rövid távú érdekeket leső gondolat, amely a magyar tudomány életre vé-gzetes következményekkel járhat” – állították az aláírók. Június elején tüntetés is volt az akadémia átalakítása ellen, ahol Szoldos Attila akadémikus „intellektuális barlangtúrának” nevezte a készülő jogszabályt. A tíz legnagyobb német tudomá-nyos kutatási intézmény vezetője levélben tiltakozott az átalakítás ellen, július 2-án az Akadémiai Dolgo-zók Fóruma szervezésében ismét demonstráltak, ez azonban nem akadályozta meg a vonatkozó tör-vény elfogadását.

Palkovics László miniszter szerint Magyaror-szág lemaradásban van a kutatás-fejlesztésben és az innovációban, a legfrissebb uniós rangsor se-rint mindössze a 23. helyen áll. Ezen akar változ-tani a kormány, ezért szükséges a finanszírozási rendszert átalakítani. A miniszter szerint „eddig az Akadémia kutatóintézet-hálózatának az irányítása homályos rendszerben történt, nem világos, hogy ki a felelős érte... Most 13 ember, 13 nemzetközileg elismert szakember személyében látható módon lesz azért felelős, hogy hogyan működjön, ennek persze vannak olyan következményei, hogy meg-kérdezik, mit is csináltak eddig, mi fog a jövő-ben történni.” A miniszter tehát azzal érvel, hogy

a kormány a kutatóintézeti-hálózat hatékonyságát akarja növelni az átszervezéssel. Palkovics katego-rikusan cáfolta, hogy a kormány nem tekinti font-snak a társadalomtudományokat. A magyarság-gal kapcsolatos tudományterületek, a zene, az iro-dalom, a nyelv és a történelem helyet kapnak az új intézményi hálózatban – mondta –, de szükség lehet optimalizálásukra.

A csata utáni táj elég reménytelen képet mutat. Fideszes aktivisták szerint az akadémiai intézetek helyét a kormány által alapított új szervezetek ve-hetnék át – például a Magyarságkutató Intézet –, amelynek tudományos igazgatóhelyettese, Vizi László Tamás egymás után kéri fel az embereket a különböző tudományterületek felülvizsgálatára. Az új intézet fő célja, hogy „a különböző tudomá-nyos szakágakban megszűlelt ismereteket össze-hozza, értékelje és magas tudományos színvona-lon véleményezze, a valószínűségnek olyan fokán, amennyire csak lehetséges”. A küzdelem résztve-vőinek többsége bizonyára nem Born Ignác szelle-mében rendezné a nézeteltérést, aki a Ruprecht – Klaproth vita heveséggel látva – a Varázsfüvölában Sarastro áriájában is hallható módon – így kiáltott fel a tudományos életre célozva: „In dieser heiligen Hallen kennt man die Rache nicht!”

U.i. Lovász László időközben az Alkotmánybí-róság-hoz fordult az Akadémiát átalakító törvény miatt. A panasz szerint a vonatkozó jogszabály ellentetes a tudományos kutatás szabadságáról szóló cikkellyel, másrészt a tulajdonhoz való jog-gal. 2019. december 2-án az MTA újabb rendkívüli közgyűlést tart az intézmény működését érintő törvény, valamint a hozzá kapcsolódó feladatok tárgyában.

A hálában nincs köszönet

Folytatás az 1. oldalról

Ma már nem erről szól a vita. Hanem arról, hogy Magyarországon nem akarja a német migrá-cióspolitikai mintát utánozni. Németország vi-szont nem is tudná a magyar példát követni. A két ország és társadalmak között nem kisebb az érdekellentét, mint a két kormány és azok vezetői között. Orbán azzal büszkélkedik, hogy új mintáját keresztény-demokrata államtól teremtet-ték. Az illiberális állam ezek szerint csupán egy át-meneti szembeszegülés volt az európai szellemi-séggel, hiszen egy keresztény állam hajlandó az önkritikára, egy illiberális azonban pont ezt zárja ki. Németországból – hasonlóan Franciaországból – viszont már 2015 előtt sem lehetett volna keresztény-demokrata államtól csinálni, sem az alkotmány(bíróság), sem a társadalom ezt nem tűrte volna el. Azonban a magyar keresztény-de-mokrata államiaság esetében is még hiányzik az állampolgárok visszajelzése.

Orbán második nagy témaköre szintén olyan feltételeken alapul, amelyek Németországban már illuzórikusak. A német gazdaság évtizedek óta el-képzelhetetlen „vendégmunkások”, illetve külföld-ről hívott munkavállalók nélkül. Ennek ellenére sem a politikai pártok, sem az illetékes egye-sítő között (The Sunday Times, Sept 19, 2019).

Nagy kérdés tehát, hogy sikerülhet-e 2019. október 31-ig a már három éve tartó angolos távozás. Mennyiben fogja a Brexit megváltoz-tatni az Európai Unió országai közötti kapcsola-tokat? Milyen hatást gyakorol Nagy Britan-nia hatalmi struktúrájára? Lesz-e egyáltalán Nagy-Britannia?

WOHNER DÓRA

NEMZETKÖZI SAJTÓSZEMLE

Összeállította: FETES KATA

KLEINE
ZEITUNG

Oktatásvész

A német egyetemi rektorok elnöke figyelmeztet: Sok érettségiző középiskolásnak nincsenek tanulási képességei! A diákoknak problémájuk van hosszabb szövegek olvasásával és írással. Sokan nem tudnak koncentrálni. Az egyetemi hallgatók nagyon gyakran nem rendelkeznek matematikai alapismeretekkel.

Prof. Peter-Andre Alt 268 egyetemet képvisel Németországban. „A középiskolai végzettséggel rendelkező hallgatóknak komoly hiányosságai vannak” – mondja. „A katasztrófa a matematika, a mérnöki tudományok, a természettudományok, a közgazdaságtan és az üzleti adminisztráció tárgyaknál a legnyilvánvalóbb. Olyan fikcióban élünk, hogy az érettségivel a tanulmányi feltelei teljesülnek. A valóság azt mutatja: ez többségében nem igaz.” A gyors visszaesés még az irodalom előtt sem áll meg. „Egyre nehezebbé válik, hogy a fiatalok felolvassanak a szemináriumokra. A hosszabb szövegek olvasása és írása nehéz a diákok számára” – mondja Alt. A koncentráció már sokak számára problémát jelent.

Ezt a megállapítást könnyen át lehet vinni Ausztriára is. Mindössze annyit kell tenni, hogy megnezzük a PISA-tesztet és a központi-érettségit (Zentralmatura) katasztrófális eredményeit. A feladatokat a 15 évesek mintegy 30%-a nem tudja olvasni, írni vagy kiszámítani. A központi-érettséginel a matematikai követelményeket folyamatosan a két csökkeneteni ahhoz, hogy egyszé osztályok ne bujanak meg. A fiatal tanáraink 50%-a nem rendelkezik „a német nyelv alapvető ismereteivel”. A tanítani csak akkor kezdhettek, ha előre megérik, hogy gyorsan elvégzik a helyesírási tanfolyamot.

A katasztrófa okai nyilvánvalók: az oktatással foglalkozó politikuskok az egyenlőséget megszálloztaj. Előnyösebbnek tartják, hogy „minden gyermek ugyanolyan rossz legyen, mint különbözöképpen jó”. Az iskolán keresztül akarják megszűntetni az emberek sokféleségét. Az eredmény így néz ki: míg Hongkongban 100 tízezés között 45 matematikai ász van, Németországban mindössze 5, Franciaországban pedig csak ketttő.

Még egy dolog feltűnő: az osztrák diákok minden pőnteken szájrájkoltak a klímavédelméért („péntek a jóvőért”) Greta Thunberg példáját követve. Ellenben míg a .68-as lázadás diák vezetői rendkívül ékesszólók voltak, a televíziós interjúk azt mutatják, hogy a mai tūntetők alig tudják megfogalmazni követeléseiket. Gyakran hiányzik a kifejezőkészség, a tudás, vagy a megoldás-javaslat. Elhelyett nagy egójuk és sok követelésük van. Talán ez az oka annak, hogy a nyári vakációban nincsenek Greta fele klímakampányok? Áz állandóan, - még az osztályban is - bekapcsolva tartott mobiltelefon is egy figyelem elterelő dolog. Sok diák már nem tanulja meg, hogy intenzíven őszszponztisitson egy dologra. Csak remélhetjük, hogy nem lesz belőlük sebező.

A jövőnk sokkal veszélyeztetettebb, mint az a politikusoknál tudatosulna. Megkezdődött a robotok és a mesterséges intelligencia kora. Ausztria vagyona csak a nyersanyagok 1%-át teszi ki. Jobban függünk áállampolgáraink találékonyságától, hatékonyságától és képességeitől, mint valaha. Ronald Reagan amerikai elnök korán felismerte a fenyegetést. Kidolgozta az USA-ban az eddigi legnagyobb oktatási reformot: „Egy nemzet veszélyben” címmel.

OBIS
OCEAN BIOGEOGRAPHIC
INFORMATION SYSTEM

Gigantikus medúza az angol partoknál

Lizzie Daly biológus és Dan Abbott fotós búvárkodás közben a cornwalli partoknál hatalmas, embermetrű, krémszínű gyökérszárú medúzát (Rhizostoma pulmo) fedezett fel.

A biológus és munkatársa a Wild Ocean Week nevű, a tengerek védelmére létrehozott kampány kereteiben forgatott az angol partoknál. Hét napig tartó útjuk során számos fókát, bálnát és delfint láttak.

A gyökérszárú medúza az Atlanti-óceán és a Földközi-tenger partjai közelében honos nagy, 40-90 cm átmérőjű élőlény. Plankton szűrőssel táplálkozik, de a vízben sodródó nagyobb, akár szabad szemmel is látható szervezeteket is képes elkapni tapogatói, és a bennük található csaláncsegek segítségével. A legtöbb táplálékot mégis a víz folyamatos átszűrésével és a belőle kivont állati planktonokkal veszi magához. Naponta akár több ezer liternyi vizet is képes átszűrni. A csipés fájdalmas, de nem életveszélyes. A csipés után viszkés és bőrpír néha csak két nap elteltével jelenik meg.

NATIONAL
GEOGRAPHIC

Amforák a Jón-tengerből

Az RPM Nautical Foundation kutatóhajója a Hercules, a Földközi-tenger albániai partvidékén albán és amerikai régészek közös kutatása követkeyményeként 2500 éves amforákat hozott a felszínre.

A Karaburun-félsziget közelében felfedezett lelet, a legrégibb melyet a Jón-tenger ezen partszakaszán találtak. Az eddig felszínre hozott huszonkét agyagedény, melyet feltehetőleg olaj, vagy bor szállítására használtak negyven-hatvan méter mélységben fekvőtt.

Az amforák közelében eddig hajóroncsot még nem találtak, ezért feltelezhető az is, hogy ezek egy vihar folyamán kerülhettek az őket szállító hajóról a tengerfenékre.

PNAS

Vízvártató a Negev-sivatag alatt

Az izraeli Ben Gurion Egyetem és a Jeruzsálemi Héber Egyetem kutatói, kínai, amerikai és svájci tudósokkal kiegészített csoportja tanulmányozta Izraelben a Negev-sivatag alatt összegyűlt vizet. A sivatag vízvártó több száz köbkilométer vizet tartalmaz. Ez a vidék fő édesvíz-forrása.

A vizsgálatok eredménye kimutatta, hogy az eddig 30 ezer évesnek hitt vízvártó réteg 360 ezer éves. Korábban a vízben a 14-es tömegszámú szénizotóp alapján tartották fiatalabbnak a vízvártó tartalmát. Az újabb mérésnél már más módszert alkalmaztak. A kripton 81-es izotópját mérték, mely lényegesen ritkábban előforduló elem a földkéregben, mint a szén.

Az adatok elárulták, hogy a vízvártó réteg végt időszakból származik. Tehát mind a korábbi, mind az újabb mérésnél már más módszert alkalmaztak. A kripton 81-es izotópját mérték, mely lényegesen ritkábban előforduló elem a földkéregben, mint a szén.

Összehangolva más időszakokkal, ezekben a szakokban a Föld Nap körüli pályája inkább kör alakú volt, nem elliptikus. Ezeket a különbségeket azok a gravitációs változások okozták, melyek a Naprendszer más bolygóinak a Földre kifejtett erői, és összefüggésben állnak a ciklikus jégkorokkal. A tanulmány rávilágított a Föld pályájának kisebb változásai és a jelentős éghajlatváltozások közötti kapcsolatokra is.

ÖSTERREICH

Ausztriában él Európa legöregebb bükkfája

Alfredo Di Filippo olasz kutatócsoportja a Kalkalpen Nemzeti Parkban rábukkant az 546 éves bükkfára, mely fajtájának legöregebbike Európában.

A kutatócsoport a faegyűrűk vizsgálatával, dendrokronológiával állapította meg, hogy a bükkfa 1464-óta él. Ez a 18 évvel idősebb az eddig legöregebbnek tartott fajtársánál, mely 528 éves és szintén a Kalkalpen Nemzeti Parkban él. A dendrokronológiai vizsgálathoz szükséges mintaszerezés érdekében egy kis lyukat fűrtak a fa törzsébe. Ez nem jelent megterhelést a fának, nem is károsítja azt, hiszen a fak a harkályok által nyitott lyukakat is probléma nélkül viseli.

Bár azt hínnének, hogy Európa legöregebb bükkfája különös jegyekkel tűnhet ki társai közül, semmi rendkívüli nincs rajta. Mindössze 20 méter magas és törzse 73 cm átmérőjű.

A Kalkalpen Nemzeti Park területének egy ötezer hektáros része az öreg bükkfaerdőségei miatt 2017-ben felkerült az UNESCO világörökség-listájára.

The Asahi Shimbun

Városnegyedek Jakarta tetején

Több európai nagyvárosban helykihasználás céljából a lakóömbökök tetejére építik az üsömdencet, a játszótér, vagy éppen zöldszegs kertek alakítását ott ki. Egy építészmérnök Jakartában egy hatalmas bevásárlóközpont tetején egy kis városnegyedet alakított ki.

A Thamrin City Mall nevű bevásárlóközpont tetején, ezt emelet magasságban kiépített Cosmo Park nevet viselő új városnegyedben a 18 kétszintes lakóépületet aszfaltozott utakon lehet megközelíteni. Speciális rámpán hajthatnak lakásaikhoz az ott lakók. A biztonság érdekében magas fémkerítés veszi körbe a tetőt, melyen kerékpárút, teniszpálya és zöldövezet is helyet kapott.

A Cosmo Park ugyan a legújabb ilyen építmény, de nem az egyetlen Jakartában. A másik, korábban épített a The Villas, mely egy másik bevásárlóközpont, a Mall of Indonesia tetején lévő luxuslakás komplexum. Jakarta a világ egyik legnépesebb városa, népsűrűsége: 14 ezer fő/ km²

A Páneurópai Piknik és az időkapu

„Ha benézél az időkapun, az az érzésed, most és most jönnek keletnémetek...” A kinek újságíróként megadották, hogy 1989. augusztus 19-én megnyílni láthatta azt a rozsdás kerítést, melyen keresztül néhány száz NDK-polgár az áhított nyugatra özlőnlött, örömmel nyugtázza: 30 évvel később végre olyan lett a Páneurópai Piknik Emlékpark, amilyennek az akkori szemtanúk képzelték. Nem egész félmilliárd forintért, amiből kerek 400 millió az EU-tó jött, olyan megemlékezési hely teremődött, amely feleleveníti az utókor részére, mi is történt akkor a politikailag már forró (forrongó?) 1989-es nyárban Sopronpuszta környékén – egy olyan helyen, ahol az újságíró előtte többször találkozott az éjszaka folyamán a gyűlölt rendszer elől menekülő keletnémetekkel. De hogy egy időkapun léphetnek át, amit a magyar határőrség nyit meg? Ezt tapasztalhatta a világ augusztus 19-én. Később, szeptember 10-éről 11-ére, aztán a magyar állam nyitotta meg a határait az NDK-sok ezrei előtt. Ma azt is tudjuk, hogy azon a nyáron Magyarországon dőlt el: Végleg megbukik a szovjetista rendszer.

A Páneurópai Piknik Emlékpark 2015-ben Európai Örökség címet kapott. Sopronpusztán a kiállító-épületben és a „közösségi információs téren” áprilisolt októberig egy interaktív emlékkiállítás és egy séta keretében mindenki elcsípheti a kelet-nyugati történelem egyik csúcspontját. Egy, sajnos csak szeptember 29-éig nyitva tartott budapesti kiállításban más nézőpontokról világították meg az akkori eseményeket. A Magyar Nemzeti Múzeum és a Magyar Műveltségi Szolgálat a „Befogadás napja '89” című közös túrlata arra hívta fel a figyelmet, hogy a sok segítő szervezet nélkül másként folytatódhattak volna a dolgok. Klaus D. Streicher, Németország budapesti nagykövetségének ügyvivője elmondta: a zugligré templom kertjében megnyitott táborban három hónapon át összesen 48 ezer 600 emberről gondoskodtak. „A kiállítás egyben arra is emlékeztet bennünket, hogy milyen volt, amikor szabadság nélkül éltek az emberek és hogyan kell tenni az önkény ellen” – mondta Streicher.

Egy egészen más „önkény” történt augusztus 19-én az idei megemlékezés körül. Miután Hans Peter Doskozil Burgenlandi tartományi kormányzóinak és Thomas Steinernek, Eisenstadt-Kismarton polgármesterének, meghívójuk dacára nem sikerült bejutni a soproni evangélikus templomba megtartott hálaadó istentiszteletre, a BVZ (Burgenländische Volkszeitung, vagyis Burgenlandi Népiújság) botrányt kiáltott: „Aki emlékszik arra, hogy milyen volt a határelőőrzés a vasfüggöny idején, az borzongva emlékszik vissza a magyar határőrök önkényeskedésére. Ez az önkényesség visszatért. Ironikus módon pont azon a napon, mikor a vasfüggöny lebontásának harmincadik évfordulóját ünnepelelték.”

Doskozil a tőle nem túl távol álló BVZ-nek így nyilatkozott: „Nem sértődtem meg, de a szervezetség ki-vánnálól hagyott maga után. Minek küldenek meghívót, ha utána nem fogadnak szívesen?” Steinert pedig így idézte a lap: „Egy magyar szervező megmondta az őrnek, hogy Kismarton polgármestere vagyok és meg vagyok hívva. De nem érdekelte.” A BVZ szerint a szervezés esetlegességét mutatja, hogy más burgenlandi osztrák politikusok, például Rudolf Strommer,

a tartományi képviselőház másodelnöke, Nikolaus Berlakovich agrárkamara elnök vagy Bettina Zentgraf Mörbisch-i politikusnő bejutottak a templomba.

A magyar sajtó persze nem hagyta annyiban a dolgot. A 444.hu nevű portál kiderítette, hogy valóban a Terrorelhárítási Központ (TEK) rendőrei utasították el a meghívott vendégeket. Doskozil és Steiner meghívottak voltak, tehát „számukra előzetesen megküldésre kerültek a programmal kapcsolatos technikai információk, tájékoztatások, így az érkezési idő, a beléptetés pontos helye, illetve az útvonal zarássokra való figyelemfelhívás” – tették hozzá. A TEK szerint „(...) a két vendég a zárást követően fel örlötték és nem a kijelölt helyen próbáltak megközelíteni a rendezvényt.” Ezek szerint „az útvonal biztosító rendőrök szabályszerűen jártak el, feladatuak az volt, hogy a zárást követően a konvoj biztosítása érdekében a lezárt területre a belépést megakadályozták.” Persze fontos meghívottak esetében a TEK „számos esetben segítette elő a meghívotti kör belépését hasonló szituációkban”. Most a jelek szerint probléma akadt a belső kommunikációval. „Jelen esetben a vendégek késői belépési számdéka nem jutott el a vezetési pontra, problémájukról az érkezés idejében sem a Terrorelhárítási Központnál, sem a biztosításban részt vevő rendőri egységeknél nem keletkezett információ.” A TEK „mindent megtesz az esetleges félreértés, vagy kommunikációs zavar megnevezett tisztázása érdekében”.

Jól lenne a „kizárást” nem túl komolyan venni. Politikai háttere nem nagyon lehet. Valószínűleg a riport-erő sztorit érzékelt, mikor Doskozil elmesélte neki a dolgot. A BVZ nem szenzációhajászó lap, kiadója dr. Gudula Walterskirchen, akit a közös „Die Presse”-beli időkből komoly újságíróknéknél ismerhettünk.

A megemlékezés maga súlypontosan az a tényként kezelt gondolattal telt el, hogy „a magyarok nélkül nem omlott volna le a fal” (mármint a berlini), írta a Mandiner nevű hírportál, egy emlékredezvénysorozat előadót idézve, úgymond összefoglalva. Angela Merkel nemdeit kancellár soproni beszédében csak a legjobbakat mondta az 1989-es Magyarországról, a magyarokról: „Mindenki tudta, hogyan végződhet a menekülés; mindenki tudta, hogy végződött az 1953-as NDK-s felkelés, a magyar 1956 és az 1968-as prágai tavasz; mindenki emlékezett, hogyan vezették be a rendkívüli állapotot az 1981-es lengyel szabadságmozgalmak után.” Kitérve a Páneurópai Piknikre, az óriási feszültségről beszélt. „De a magyar határőrök nem löttek. Átengedték az NDK-s polgárokat. Bátoraságról tettek tanúbizonyságot, amikor az emberséget a szolgálati előírások elé helyezték.” Sorozatos köszönetmondások után Merkel beszédét így fejezte be: „Ma mi – Németország, Magyarország az Európai Unió többi tagállamával együtt – szomszédokként, partnereként és barátokként formáljuk jövőnk, Európa jövőjét. Haladjunk tovább a szabadság, demokrácia és egység útján! Sokakhoz hasonlóan a Páneurópai Piknik emléke nem is örökké erőforrás marad. Eppen ezért jelent nekem nagyon sok, kedves Orbán Viktor, hogy ma itt lehetek ezen a helyen, ahol harminc éve világtörténelmet írtak.” És magyarul: „Köszönöm szépen!”

MARTOS PÉTER

„A politika a lehetőségek művészete”

Ez az Otto von Bismarck néhai német kancellártól származó mondat jutott eszembe, amikor a MerCoSur (Mercado Común del Sur) kereskedelmi egyezményről láttam néhány sort egy hírportálon.

Az Európai Unió Dél-Amerikával kötött szabadkereskedelmi megállapodása - a „MERCOSUR” - a választások előtt a pártok széleskörű ellenzésével néz szembe. Kétséges, hogy ez érvényes lesz a választások után is. Ezt a CETA (Comprehensive Economic and Trade Agreement) példája is jól tükrözi: Kern kancellár (SPÖ) aláírta a CETA-t, az őt követő türkiezek pedig a Parlamentben úgy döntöttek, elfogadják a szerződést. Annak érdekében, hogy a MerCoSur-nál ez ne történjen meg újra, népszavazásra lenne szükségünk!

Küszöbön áll a CETA után a következő szabadkereskedelmi megállapodás. Az EU már megállapodott a Dél-amerikai Közös Piac államaival (Argentína, Brazília, Paraguay, Uruguay). A tárgyalások zárt ajtókat mögött zajlottak parlamenti ellenforrások nélkül. Ezen csak az EU tisztviselői, lobbistái és vállalatok képviselői vehettek részt.

A hollandiai Greenpeace kiszivárogtatta a titkos tárgyalási protokollokat. Ezekből kiderült: a MerCoSur megállapodás botrányos. Az EU vámmentesen autókat szállít Dél-Amerikába, és cserébe lehetővé teszi olcsó hús és génteknológiával módosított élelmiszerek tömeges behozatálát Európába. Gyakorlatilag nincs minőség-ellenőrzés. Az üzlet: „mindenki számára olcsó hús autókért”. Tehát a profit az autógyártók és a húspárai társaságoknál van a fogyasztók, a környezet és az állatok kárára!

FETES

BRADEAN-EBINGER NELU

ETNIKAI KISEBBSÉGEK KÖZÉP-EURÓPÁBAN

Folytatás az előző számból

2. Saját kutatásaim szerint, amelyek a 2004-ben az EU-hoz csatlakozott országokban élő őshonos kisebbségeket vizsgálta (EUROMOSAIC III), a mai EU-ban 90 elismert őshonos kisebbség él. 1992-ben az Európai Bizottság kezdeményezésére készült egy felmérés az akkor 12 tagú Európai Unió etnikai és nyelvi kisebbségeiről. Az Euromosaic elnevezésű kutatás (eredményeit is ezzel a címmel publikálták) célja annak feltérképezése volt, milyen hasonlóságok és különbségek jellemzik az EU egyes országaiban beszállt regionális és kisebbségi nyelveket, s miképpen érhető el a nyelvek fennmaradása. 1999-ben a vizsgálatot Ausztriára, Finnországra és Svédországra is kiterjesztették, s 2004-ben elindultak az Euromosaic III-nak nevezett vizsgálat előkészületei. A 2004–2005. évi brüsszeli EU-projektnek, amelynek a tanulmány szerzője a magyarországi koordinátora volt, az volt a célja, hogy felmérje a tíz újonnan belépett tagállamban élő kisebbségi nyelvek helyzetét, és nyelvpolitikai ajánlásokat tegyen az Európai Bizottságnak a helyzet javítására. Az összevethetőség végett azonos kérdéseket tartalmazó kérdőíveket küldtek szét a kutatók maig is „hontalan”, mivel nem tudnak vagy nem akarnak megfelelni az állampolgársági törvénynek, melynek szigorát Brüsszel nyomására enyhítették. Nyelvtudásuknak, „kapcsolati tőkéjük”-nek köszönhetően önkéntesítő szerepet játszhattak országaik, az EU és Oroszország között; jobb körülmények között élnek, mint oroszországi honfitársaik, így nem kívánunk oda át- vagy visszaköltözni. Sajátos problémát jelent, hogy a két főváros lakóinak többsége (Riga) vagy közel fele (Tallinn) orosznyelvű. Litvánia lakosságának 10%-a orosz nyelvű, 7%-a lengyel. Az utóbbiak a két állam közötti feszültség forrásai, mivel a főváros, Vilnius/Wilno lengyel-zsidó népességével 1939-ig Lengyelországhoz tartozott; lakosságának 20%-a maig lengyel, s környéke is lengyel többségű. Míg a két északi államban az oroszok jelentik a biztonsgági kockázatot, Litvániában ezt a lengyelekben látják. A közel 40 milliós Lengyelországban az ukránok-fehéroroszkok száma néhány száz ezer, a németeké milliós nagyságrendű. Többségük az évszázadok óta kevert népességű, ingadozó identitású Sziléziában él. Az alapszerződések mintájául szolgáló német-lengyel (1991) a lengyelországi német kisebbség, s a lengyel származású német állampolgárok helyzetét kívánta rendezni (2010). Csehországi közel homogen nemzetállamnak tekinthető, mivel a 400 ezres, áttelepült szlovák népesség a teljes önfeledás és önként beolvadás állapotában van. A néhány tízezres lengyel és német kisebbség, valamint az erejét vesztett regionális morva identitás egyre inkább a múlt emléke csupán. Az igazi problémát a Szlovákia-val – tömegesen a szétválás éveiben – áttelepült 200 ezres cigány/roma népesség jelenti, kiknek körében – itt és a később tárgyalandó országokban egyaránt – magas a munkanélküliség és a bűnözés, többségük szociális segélyből,

a legtöbb kisebbségi nyelv évszázadokon át az adott országon belül fejlődött (pl. a katalán, az okcitan, a gael), s számos kisebbségnek nincs anyanyországa (például az itt emleltet háromnak). Az új tagországoakat viszont jobban érintették az utóbbi évszázadok háborúhoz kapcsolódó népességmozgások és határmódosítások, így alkalmasított ki a jelenlegi tarka kép: az új tagállamokban beszélt kisebbségi nyelvek háromnegyedének van anyanyországa, rendszerint valamelyik szomszédos állam. Mivel a most csatlakozott államok közül számos igen rövid államiságra tekint vissza, ezekben az államokban a nemzetépítés még mindig napirenden van, ennek egyik következménye az, hogy Csehországban és Magyarországon kívül minden egyéb új tagállamban van államnyelv vagy hivatalos nyelv. Az új magyar alkotmány (2012) szerint az állam nyelve a magyar.

3. Kelet-Közép-Európában ma már több államban adódnak kisebbségi problémák. Ész- és Lettország 30–45%-os orosznyelvű (orosz, ukrán, fehérorosz) népességének nagyobbik része az 1944–1990 közötti szovjet uralom idején betelepített szakkunasztérelmiségi-katonatiszti városokból rétegezh tartozik; sokuk maig is „hontalan”, mivel nem tudnak vagy nem akarnak megfelelni az állampolgársági törvénynek, melynek szigorát Brüsszel nyomására enyhítették. Nyelvtudásuknak, „kapcsolati tőkéjük”-nek köszönhetően önkéntesítő szerepet játszhattak országaik, az EU és Oroszország között; jobb körülmények között élnek, mint oroszországi honfitársaik, így nem kívánunk oda át- vagy visszaköltözni. Sajátos problémát jelent, hogy a két főváros lakóinak többsége (Riga) vagy közel fele (Tallinn) orosznyelvű. Litvánia lakosságának 10%-a orosz nyelvű, 7%-a lengyel. Az utóbbiak a két állam közötti feszültség forrásai, mivel a főváros, Vilnius/Wilno lengyel-zsidó népességével 1939-ig Lengyelországhoz tartozott; lakosságának 20%-a maig lengyel, s környéke is lengyel többségű. Míg a két északi államban az oroszok jelentik a biztonsgági kockázatot, Litvániában ezt a lengyelekben látják. A közel 40 milliós Lengyelországban az ukránok-fehéroroszkok száma néhány száz ezer, a németeké milliós nagyságrendű. Többségük az évszázadok óta kevert népességű, ingadozó identitású Sziléziában él. Az alapszerződések mintájául szolgáló német-lengyel (1991) a lengyelországi német kisebbség, s a lengyel származású német állampolgárok helyzetét kívánta rendezni (2010). Csehországi közel homogen nemzetállamnak tekinthető, mivel a 400 ezres, áttelepült szlovák népesség a teljes önfeledás és önként beolvadás állapotában van. A néhány tízezres lengyel és német kisebbség, valamint az erejét vesztett regionális morva identitás egyre inkább a múlt emléke csupán. Az igazi problémát a Szlovákia-val – tömegesen a szétválás éveiben – áttelepült 200 ezres cigány/roma népesség jelenti, kiknek körében – itt és a később tárgyalandó országokban egyaránt – magas a munkanélküliség és a bűnözés, többségük szociális segélyből,

MAGYAR, MINT IDEGEN NYELV FERDE SZEMMEL

Magyarországon nem ritka még egy kicsit büszkének is lenni arra, hogy milyen nehéz is a magyar nyelv. Ennek ellenére bőven lehet találkozni olyan külföldiekkel, akik sikeresen elsajátították. Négy ilyen ismerőssel folytattam hosszabb beszélgetést, akik Kele-Azsián különböző országából érkeztek Budapestre, hogy – a teljesség igénye nélkül – megmutassam, mire is van szükség a magyar nyelv társalgási szintű megtanulásához, mi motiválta őket, és milyen nehézségekkel kellett szembenéznük. Rajtuk kívül is voltak a vizsgált nemzetiségek között, akik írásban válaszoltak a kérdéseimre. A megkérdezettek valamennyien a Balassi Bálint Intézet, hazájukban felsőfokú tanulmányaikat folytató diákjai.

A magyar nyelvről megállapítható, hogy mindenképpen a kevésbé értejt, ám annál inkább nehezen tanulható nyelv közé tartozik. Azonban szó sincs arról, hogy elszágtelt, „kislány” lenne. Késztelen azonban, hogy a tanulhatóságával kapcsolatos előítéletek mindenképpen hozzájárulnak a taníthatóság hiányos módszeréhez is. Azonban az utóbbi két évtized folyamán körvonalazódtak olyan törekvések, amelyek enyhítettek a hiányszorokot: magyar képzésben résztvevő diákok gyakran társak fel a magyar nyelv különböző észterleteire vonatkozó ismereteket, továbbá újabb és újabb gyakorlati nyelvtanok kelnek életre, ugyanakkor az egyik, sőt talán a legkritikusabb ponton kétségtelenül a zótárak elterjedése viszonylagos hiányszorokot mutatható ki. A legegyszerűbben gondolkodók is beláthatják, hogy a magyar nyelv különbözik az összes többi beszélt nyelvtől. Persze, minden nyelv egyedi a maga nemében, de van egy dolog, ami miatt a magyar kilóg a sorból, ez pedig a nyelv írásával a kifejezőmódjával kapcsolatos. A legtöbb magyar szó pontosan ugyanúgy íródik, ahogyan kiejtik, így meg önmagában nem lenne különlegesség, ami viszont teljesen egyedivé teszi, az egyrészt a beszéd megdöbbenő összhangja, harmóniája, másrészt a kifejezőképességének tisztasága. Másrészt az európai és világegyetektől a gazdaság morfológiájá adja. Ez a kezdő magyar tanuló számára ké-

a legtöbb kisebbségi nyelv évszázadokon át az adott országon belül fejlődött (pl. a katalán, az okcitan, a gael), s számos kisebbségnek nincs anyanyországa (például az itt emleltet háromnak). Az új tagországoakat viszont jobban érintették az utóbbi évszázadok háborúhoz kapcsolódó népességmozgások és határmódosítások, így alkalmasított ki a jelenlegi tarka kép: az új tagállamokban beszélt kisebbségi nyelvek háromnegyedének van anyanyországa, rendszerint valamelyik szomszédos állam. Mivel a most csatlakozott államok közül számos igen rövid államiságra tekint vissza, ezekben az államokban a nemzetépítés még mindig napirenden van, ennek egyik következménye az, hogy Csehországban és Magyarországon kívül minden egyéb új tagállamban van államnyelv vagy hivatalos nyelv. Az új magyar alkotmány (2012) szerint az állam nyelve a magyar.

3. Kelet-Közép-Európában ma már több államban adódnak kisebbségi problémák. Ész- és Lettország 30–45%-os orosznyelvű (orosz, ukrán, fehérorosz) népességének nagyobbik része az 1944–1990 közötti szovjet uralom idején betelepített szakkunasztérelmiségi-katonatiszti városokból rétegezh tartozik; sokuk maig is „hontalan”, mivel nem tudnak vagy nem akarnak megfelelni az állampolgársági törvénynek, melynek szigorát Brüsszel nyomására enyhítették. Nyelvtudásuknak, „kapcsolati tőkéjük”-nek köszönhetően önkéntesítő szerepet játszhattak országaik, az EU és Oroszország között; jobb körülmények között élnek, mint oroszországi honfitársaik, így nem kívánunk oda át- vagy visszaköltözni. Sajátos problémát jelent, hogy a két főváros lakóinak többsége (Riga) vagy közel fele (Tallinn) orosznyelvű. Litvánia lakosságának 10%-a orosz nyelvű, 7%-a lengyel. Az utóbbiak a két állam közötti feszültség forrásai, mivel a főváros, Vilnius/Wilno lengyel-zsidó népességével 1939-ig Lengyelországhoz tartozott; lakosságának 20%-a maig lengyel, s környéke is lengyel többségű. Míg a két északi államban az oroszok jelentik a biztonsgági kockázatot, Litvániában ezt a lengyelekben látják. A közel 40 milliós Lengyelországban az ukránok-fehéroroszkok száma néhány száz ezer, a németeké milliós nagyságrendű. Többségük az évszázadok óta kevert népességű, ingadozó identitású Sziléziában él. Az alapszerződések mintájául szolgáló német-lengyel (1991) a lengyelországi német kisebbség, s a lengyel származású német állampolgárok helyzetét kívánta rendezni (2010). Csehországi közel homogen nemzetállamnak tekinthető, mivel a 400 ezres, áttelepült szlovák népesség a teljes önfeledás és önként beolvadás állapotában van. A néhány tízezres lengyel és német kisebbség, valamint az erejét vesztett regionális morva identitás egyre inkább a múlt emléke csupán. Az igazi problémát a Szlovákia-val – tömegesen a szétválás éveiben – áttelepült 200 ezres cigány/roma népesség jelenti, kiknek körében – itt és a később tárgyalandó országokban egyaránt – magas a munkanélküliség és a bűnözés, többségük szociális segélyből,

sok gyerek után járó családi pótlékból él, városszéli nyomortelepeken vagy lepusztult panelházakban. Életmódjuk alapvetően különbözik a többségi társadalométól, és ez a mindennapos konfliktusok forrása. Ősi erkölcsi normáikhoz ragaszkodva – a nyugat-európai színes/muzulmán bevándorlókhoz hasonlóan – nem tudnak/nem akarnak integrálódni, az egyre növekvő állami/unióis támogatások, felkérőztatási programok ellenére. Megoldást – amerikai mintára – a tanulás, a munkaerőpiacon használható (szak) képesítés megszerzése, munkahely-teremtés, és egy – hűzőerő, példát jelentő – roma középosztály kialakulása jelenthet. Szlovákia lakosságának 20%-a nem szlovák. Felerésznt magyarok, a másik – növekvő számú és arányú – 8–10% roma (1997 óta tilos a cigány megjelölés használata). Az utóbbiak életmódja, egészségügyi helyzete (hepatitisz, vérféhas) állandó konfliktus-forrás. Egyes helyeken – mint korábban Csehországban - a szomszédaságukban élők fal építésével (legutóbb Nagymihályon/ Michalovce) próbálják védeni tulajdonukat és egészségüket, kiválta az emberjogi aktivisták és unióis tisztségviselők heves tiltakozását. A Szlovák Nemzeti Párt annak ellenére a magyarokkal látja a Szlovákiát fenyegető biztonsági kockázatot, hogy a magyar többségű déli országrészben élő szlovákok 85%-a jónak, konfliktusmentesnek értekel helyzetét, és a nyelvhátáron fekvő városok szlovák többségűvé váltak, megbontva ezzel a Pozsonytól Ungvárig húzódó magyar etnikai sávot. A magyarországi nemzeti kisebbségek kényelmük, melynek szigorát Brüsszel nyomására enyhítették. Nyelvtudásuknak, „kapcsolati tőkéjük”-nek köszönhetően önkéntesítő szerepet játszhattak országaik, az EU és Oroszország között; jobb körülmények között élnek, mint oroszországi honfitársaik, így nem kívánunk oda át- vagy visszaköltözni. Sajátos problémát jelent, hogy a két főváros lakóinak többsége (Riga) vagy közel fele (Tallinn) orosznyelvű. Litvánia lakosságának 10%-a orosz nyelvű, 7%-a lengyel. Az utóbbiak a két állam közötti feszültség forrásai, mivel a főváros, Vilnius/Wilno lengyel-zsidó népességével 1939-ig Lengyelországhoz tartozott; lakosságának 20%-a maig lengyel, s környéke is lengyel többségű. Míg a két északi államban az oroszok jelentik a biztonsgági kockázatot, Litvániában ezt a lengyelekben látják. A közel 40 milliós Lengyelországban az ukránok-fehéroroszkok száma néhány száz ezer, a németeké milliós nagyságrendű. Többségük az évszázadok óta kevert népességű, ingadozó identitású Sziléziában él. Az alapszerződések mintájául szolgáló német-lengyel (1991) a lengyelországi német kisebbség, s a lengyel származású német állampolgárok helyzetét kívánta rendezni (2010). Csehországi közel homogen nemzetállamnak tekinthető, mivel a 400 ezres, áttelepült szlovák népesség a teljes önfeledás és önként beolvadás állapotában van. A néhány tízezres lengyel és német kisebbség, valamint az erejét vesztett regionális morva identitás egyre inkább a

A sokoldalú művész és humanista ember

– Beszélgetés Kövi Lászlóval –

Emberi kapcsolatainkra jellemzően nem egyszer elmegyünk egymás mellett, anélkül, hogy jobban ügyelnénk egymásra. Így volt ez sokáig a különben rokonszenves Kövi Lászlóval is, aki mindamelltt tapintatos, bár túlságosan szerény viselkedésével hívja fel magára a figyelmet. Végül is rá kellett kérdezní, kicsoda ő? Magyar rendezvényeken többek között zongorán kíséri egyik-másik énekest, vagy éppen-szóval é játsza a Himnusz-t. Mindamelltt máltai lo-vag. Érdemes közelebbről megismerni ezt a különös, világotok magában hordozó embert...

Nemrég ünnepelte 70. születésnapját. Ez talán ok is a mérelegésre. Hogyan tekintli származását, gyermek- és ifjúkorát?

Bár őseim bölcsőjét nem Magyarországon ringaták, de érzésben és hovatartozásban őszinte magyarrakká váltak. Ebben a régi (1434) patricius családba születtem bele, melynek ez az ága 300 évvel ezelőtt érkezett a veszprémi püspökség területére. Valószínűleg katonai szolgálatban, hiszen ennek az őssmenek apja a híres J. Ph. Schönborn Mainz-i választófejedelem testőrtisztje volt. Innen került a mi vonalunk 1907-ben Pesten keresztül Vácra, ahol születtem.

Itt jártam iskolába, s kezdtém zongorázt tanulni nagypapámnál, – aki bár fölállásban a Kultuszminiszteriumban volt (1950-ig), – de mint univerzális zseni külön méltatást érdemelve. Nagyan hozzájárult ahhoz, hogy Vácon színház épülhetett, komponált, rendezett, vezényelt, gyönyörűen rajzolt, s mindemelltt – kitűnő írásaival gapariptotta az általa szerkesztett „Váci Naplót”.

Édesapám – szintén hivatalosan a Kultuszminiszterium mellett – filmrendező lett, s ragyogóan ívelő karrierjét a háború törte derékba; hadifogság, államosítás, s a jól ismert „ötvenes évek” teljesen megsemmisítették művészi pályafutását.

Budapesten a Bartók Konzervatóriumba, s az ahhoz tartozó Zenei Gimnáziumba kerültem: zeneszer-zést tanulom Sugár Rezsőnél. Érettség után ismét Konzervatórium (mert a Zeneakadémiára nem vetek fel), de ezúttal a fizika-tanszakban, ahol 1970-ben diplomáztam. Hála szüleim áldozatos munkájának, tanulhattam, s mindehhez kiváló pedagógusok irányítása mellett.

Jobban odafigyelve sokoldalú művész. Mely mű-fajokban járatos, ill. fejlesztette magok fokra képességeit? Nem állt fenn a szétaprózódás veszélye?

A zseni belül többféle műfaj érdekelt: a kezdetben a klasszikus, majd később a jazz mellett már kiskoromban odaülhettem nagy szerelmemhez, az orgonához (volt, hogy éjjel a bárban játszottam, reggel a szentmisén). Mivel feleségem 33 évig a bécsi Opera szóloénekese-nője volt, majd kenyerem musical-él ke-restaurant, végképp összefonódott a vokális zenével is. De munkahelyemen felfedezték az operett-ismerete-imet is, így a legtöbb operett előadásán is vezetésem (feldolgozás, hangszerezés, előzenés) alatt történt.

A zene mellett említem „majdnem foglalkozá-somat”, a heraldikát, genealógiát. (Kisgyermekem elbűvölt, mikor láttam, hogy édesapám nővére mily gyönyörűen festett címet; s mert fociás helyett

rajzolás volt a hobbim, indítottam első próbálkozása-imat. Első kísérleteim óta talán fejlődtem, mert azóta több száz címet festettem meg. Bécsben az „Adler” heraldikai-genealógiai társaságnál hosszú évekig voltam elnökségi tag. Ügysztárs már fiatalon szenvedélyemé vált a genealógia is; később bedolgoztam a „Nemesi Évkönyv”-be, most pedig a „Nobilitas”-ba.

Bizony a szétaprózódás igen nagy veszély; ennek tandíját meg is fizettem... Ha csak a komponálással foglalkoztam volna (ami nagyon időigényes vállalko-zás) talán több eredményt érek el. Nem zárkózom el a modern elől (mi a „modern”?) – mind világméretileg, mindminden művészeti vonalon az egészséges kon-zervativizmust vallom.

Mikor, milyen körülmények között került Ausztr-íádra? Mit köszönhet itteni életének? Az itt töltött évekből mennyire tették „osztárakká”?

„Nemrég ünnepelte 70. születésnapját. Ez talán ok is a mérelegésre. Hogyan tekintli származását, gyermek- és ifjúkorát?”

Mikor, milyen körülmények között került Ausztr-íádra? Mit köszönhet itteni életének? Az itt töltött évekből mennyire tették „osztárakká”? – *Nemrég ünnepelte 70. születésnapját. Ez talán ok is a mérelegésre. Hogyan tekintli származását, gyermek- és ifjúkorát?”*

Néhány sűrű zenei munkával töltött budapesti év után, 1975-ben egy külföldi szerződés lejártaával nem tértem vissza Magyarországra, ugyanis Bécsben fel-vettek a Zeneakadémiára, de az otthoni hatóságok elutasították külföldi tartózkodási kérelmem. Éjjel zongoráztam, hogy nappal járni tudjak a Főiskolára. Megváltozott az életritmusom, sepr idekerültem a „Theater an der Wien”-be (nagyon szép idő volt), majd a Staatsoper-be, de a nappali munka akadályozott a taalumenyaimban – így maradt az éjszakaiás – míg vé-letlen folytán bejutottam a Konservatorium Wien-be, ahol 24 évig korrepetitor voltam a Musical osztályon nyugdíjazásomig.

Útlevelemen kívül nem váltam osztrákká: a bécsi-eknek megmaradtam magyarnak, viszont Vácon én vagyok a „bécsi Laci”... Nemcsak származásom nem-sejtkezői bár fentebb már hangsúlyoztam, mennyire igaz magyarrá váltunk – s ezt semmi nem bizonyítja erősebben, mint az, hogy uk-úkapámat 1849-ben ki-végezték) – szemléletem azonban európai, jóllehet a „közös Európát” másként képzelem el...

Vendégként halás vagyok azért, hogy ha „hazame-tem” Vácra „hazajöhetek” Bécsbe...

Hogyan áll világnézetileg? Vallásos ember? Mint sokat tapasztalt személyiség hogyan vélekedik vilá-gunkról? Mekkora szerepet tulajdonít napjainkban a vallásnak, művészetnek?

Katolikus vagyok, viszont a sok reform, valamint po-litikai beavatkozások hajlamosossá tett az embert a „privát hit” és az intézmény közti differenciálódshoz. A hit igazi gyakorlása a keresztény segítőkészségben nyil-vánul meg, s ez nekünk – máltai lovagoknak – az egyik legfőbb feladatunk.

Álláspontom, hogy az egyetlen „izmus” a huma-nizmus, amely irányadó lehet (s ezt edáspámtól ta-nultam). A mai politikusok nagy része nem a nép-ért, hanem a nép-fől élnek. Sajnos Nyugat Európában pseu-do-demokrácia és egyoldalú tolerancia uralkodik: a multist szüntelenül vádolják, viszont a keresztények legvilágosabb hidegen hagyja a hatalmasokat; s a szó-lásszabadság a legtöbb helyen utópia...

Lerántjuk az egészségügyről a lepedőt (6.)

Hormonok világa

„Jó szerencsét” mondja a bányász köszöntés. Tény-leg elég a szerencse? Sokszor megmagyarázhatatlan történekek esetén könnyen kimondjuk, hogy szeren-cséje, vagy pechje volt az érintettnek.

Ki lehet érintett? Mindenki. Az élőlények milliárdjaiban olyan sok biokémiai, sőt, lejjebb menve kvantumbiokémiai folyamat ját-szódik le a másodpercek töredéke alatt, hogy még nem tudjuk a folyamatokat értelmezni. Kutatások ezrei folynak világszerte, keresik az élet létrejöttét, az élőlények evolúciójának okait és módját, az em-berre válás folyamatát. Vizsgálják a legkisebbeket, a baktériumokat, a vírusokat és a legfejlettebbeket, a főemlősöket és főleg az embert.

Amíg eljutnak a megfejtéshez a tudósok, kutatók, addig is a már ismert tudásztinn felhasználásával se-gítsük, támogassuk a rászorulókat.

Van olyan terület, amely már elég jól ismert. Ez az endokrinológia, a hormonok világa.

Ahelyett, hogy a szervezetet nagyértékben irá-nyító, befolyásoló mechanizmust ismertetném, in-kább a gyakorlati, a mindennapi életsben azonnal felhasználható segítségért kintálom. Hol termelődnék a fehérej alapú fontos hormonjaink?

A fő endokrin mirigyekben, mint I. tobozmirigy, 2. agyalgali mirigy, 3. pajzsmirigy, 4. csecsemőmirigy, 5. mellékvese, 6. hasnyálmirigy (Langerhans-szige-tei), 7. petefészek, 8. here.

Az ún. neuro-endokrin rendszer szabályozza tes-tünk működését. Nagyon szerteágazó és bonyolult technológiát dolgozott ki az evolúció.

Egy felsorolással szeretném érzékeltetni, milyen főbb hormonális megbetegedéseket tartunk számon; *Hormonbetegségek*

Addison-kór, Aplasztikus vérszegénység, Conn-be-tegség, Cushing-szindróma, Gigantizmus, Hipofízis adenómák, Hipoglükémia (alacsony vércukorszint) Jódhiány, Marfan-szindróma, Mellékpajzsmirigy-túl-működés, Pajzsmirigy-túlműködés, Prolaktin-túler-me-lés és prolaktinhiány, Akromegália, Basedow-kór, Cukorbetegség, Diabéteszes retinopátia, Hiperinzulinizmus, Hipofízis elégtelenség, Inzulínrezisztencia, Kallmann-szindróma, Mellékpajzsmirigy-alulműkö-dés, Pajzsmirigy-alulműködés, Post-partum thyreo-iditis (PPT), Terhességi diabétesz

A fentiekből kiemeljük a napi szinten megjelenő és ismert hormonális betegségeket. Leginkább érin-tettek a fogamzás előtt álló nők, akikből terhes, majd édesanya válik. Ők a felelősek a jövő generációk egész-ségéért, az emberiség jövőjéért. Koncentráljunk a je-len nőire és a jövő hordozó édesanyjára.

A kiváltó terheséget előtt már a fiatal nők szervezete hormonálisan felkészült a megtermékenyített pete befogadására, a magzat kihordására és világra hoza-talára. A terhesség előtt, alatt sok hormonhatás éri, érheti a nőket. Fogamzásgátlás, ami az egyik oldalon áldás, a másik oldalon átok. Az a rengeteg sztoégen, ami az elmúlt 50–60 év alatt bekerült a gyógyszerfor-galomba és végül a föld vizibe, nem csak a szedőket, hanem mindenkit éli. A vizekben a bekerülő öszt-rogenek hatására már megjelentek a hermafrodita ha-lak. Veszélybe került a hormonális egyensúly.

A civilizációs ártalmak, mint a sok édesség, kukor fogyasztás sokszorosára emelte a diabétesz előfordu-lását a népességben. Az 50 évvel ezelőtti orvosi tan-könyvek 3%-os diabétesz előfordulásról írtak, míg ma, 2019-ben már sok kutató említi a 8-10%-os statisz-tikai arányt. Az édes, kívánatos kukor fő ellenségeé vált. Nem csak a terhessegeben, hanem utána is komoly veszélyt jelent az elhízás és az ezzel összefüggésben

2019. szeptember-október

megjelenő diabétesz. Nem feledkezhetünk el a túlzott és ugyancsak hormonháztartásunkban veszélyé váló só hatásairól se.

Hormonzavar felelős igen gyakran a PCO-szindró-máért, a várt és áhított terhesség elmaradásáért, a sikertelen kihordásért, a menstruációs zavarokért. Nem mehetünk el szóltanul a menopauza mellett sem. Az élet 3. szakaszában, körülbelül a 40 év körüli nőknél megjelennek a változás tünetei; hőhullám, hi-dregrázás, izzadás, depresszió, sírásra, nevetésre való hajlam, a bőr és függelékeinek gyors változása, szem szárazság, hajhullás, szőrnövekedés, idegrendszeri el-változások, oszteoporózis és még talán 50 más tünet.

Jelentkezhet a hólyaggyengeség, a vizezési zavar, ami megnehezíti az életet, a hétköznapiakat. Az in-kontinenciában szenvedők nem tudnak végigúlni egy színházi előadást, keresik a mosdót. A hormonok a fiatal, a középkorú és az idősebb nőknél is jelentős, döntő befolyást gyakorolnak életükre.

A teljesség igénye nélkül hivatam fel a figyelmet a hormonális betegségek egy csoportjára, ami főleg a nőket érinti, de rajtuk keresztül az egész emberiségre hatással van.

Mi a megoldás? Mint a legtöbb betegségnél a meg-oladás összetett és mindig élen jár a a megfelelő, szin-vonalas orvos-szakmai ellátás és a megelőzés, hang-súlyozás.

Szegítségnyújtásként megemlítem, hogy komoly, felkészült szakorvos generációk foglalkoznak élmé-lyülten a vázolt problémákkal. Említenem kell, hogy többek között, az én látókörmömben Budapesten a dr. Skorán Ottó igazgató főorvos vezette „Svábhegyi Gyermekgyógyintézet” specializálta magát a gyermek és fiatalok endokrinológiai betegségeire. Munkájuk világszínvonalú, mivel már Nyugat-Európában is át-vettek módszerüket és maguk is gyógyítanak Belgi-umban, Németországban és Bécsben is. A második láb, amin állnak az „Endocare Intézet”, aminek bécsi ve-zetője dr. Amrein Attila szülés-nyőgyógyász főorvos. Dr. Amrein Attila szorosan együttműködik a Budapesti, dr. Tüü László főorvos által vezetett „Endocare Inté-zettel”, ami a határokön átívelő együttműködésnek jó példája, elsősorban a magyar betegek ellátásának érdekében. De ne feledkezzünk el a „Semmelweis Bé-csi Orvosegyesület” kiváló szakorvosairól sem, akik mintegy 160-an, minden területen, így háziorvos, bőrszakorvos, belgyógyász, pszichiáter és így tovább, készek az itt élő magyaroknak kiemelten is segíteni, problémájukra megoldást találni.

Könnny lenne mindent a nők vállára tenni. Minket, férfiakat is a neuro-endokrin rendszer vezényel. A női és férfi hormonok közül mindnyegik megtalálható a férfiak szervezetében. A különbség, hogy mások az arányok. A tesztoszteron és az androgének magas előfordulása felelős a férfias kinézetért, testi-lelki fejlődésért és a társadalmi szokások terén a viselke-désért. A férfiak endokrinológiája is a specialistákhoz tartozik. Mint említettem az „Endocare Intézet” nem hagyja magára az erősebb nemet sem, hiszen fejlődé-si meghatározói a gyermekeké, a gyermekekör. A „Svábhegyi Gyermekgyógyintézet” időben történő vizsgálatok esetében a gyermekek, fiatal felnőttek fejlődését helyes irányba tereli. Mindnyájan, szülők és egészségügyben dolgozók felelősséggel tartozunk a jövő generáció egészséges világra jöttéért és fel-nevelésért.

Már kell tennünk azért, hogy a jövő generációja 100 évesen, olyan egészséges legyen, mint ma dr. Bálint György kertészemérnök, becenevén „Bálint gazdaság”. Mindannyian, szülők és egészségügyben dolgozók felelősséggel tartozunk a jövő generáció egészséges világra jöttéért és fel-nevelésért.

Már kell tennünk azért, hogy a jövő generációja 100 évesen, olyan egészséges legyen, mint ma dr. Bálint György kertészemérnök, becenevén „Bálint gazdaság”. Mindannyian, szülők és egészségügyben dolgozók felelősséggel tartozunk a jövő generáció egészséges világra jöttéért és fel-nevelésért.

Már kell tennünk azért, hogy a jövő generációja 100 évesen, olyan egészséges legyen, mint ma dr. Bálint György kertészemérnök, becenevén „Bálint gazdaság”. Mindannyian, szülők és egészségügyben dolgozók felelősséggel tartozunk a jövő generáció egészséges világra jöttéért és fel-nevelésért.

PROF. DR. BIRTALAN IVAN PH.D.

útjára segítette. A kinaiainknak viszont az ebből származó lelkizűdhetetlen környezetszennyezéssel súlyos árat kell fizetnünk. Ugyanis *amennyivel nő a gazdaság, ugyanannyival nő az elszennyeződés is!* Nyugat-Európa föld gyarának áttelepítésével szerette volna a halálba vezető szennyezéseket megúszni, arra nem gondolva, hogy – globális probléma lévén – ez nem lehet hosszú távú meg-oladás. Hiába szállítják fejletlenebb és egészsége-ssebb területekre a szennyet, az előbb-utóbb őket is eléri, és ahogyan József Attila egyik ma is cen-zurázott versében írta: „A tisztátalan megeszi a szenny/! Akaródik ez nélkülöz”.

Éppen ilyen okból aggódva hallgatom a magyar televízióban a politikusok büszke kijelentése-i gazdaságunk növekedéséről, és az idegenek újabb gyártelépítéseiről, miközben hírül adják az új munkahelyek számát, azaz mennyien fognak másoknak dolgozni, az önellátás helyett.

Ilyenkor a mai kinaai állapotok jutnak eszem-be, ahol a polgárok többsávos autóutakon sűrű sorokban annyira szennyezik a levegőt, hogy a járókelők csak gázálarcral közlekedhetnek, és az a tó, melyben három évtizeddel ezelőtt fürödtem, annyira szennyezett, hogy ma már a lábunkat is veszélyes belemártani. Ezzel persze a rövidláb-

atok nem törődnek, az export és a pénzkeresés a fontosabb, addig, míg nagy bajba nem kerülnek, mert a pénz miatt ott is kötelező a növekedés. Ugyanis Kína már régóta monetáris rendszerben él, ahol a pénz értékhalmozó funkciója szűlő a gazdaság és a szegény közti nagy különbséget. Az egészségyedő tömeg vásárlóerejét az állam csak a növekedésből tudja megfelelő szinten tartani, ha ezt viszont nem tenné, akkor a gazdaság teljesen összeomlana. De a növekedés véges, amely után csak a fönt említett pénzgazdálkodás bűnével megokolt apokalipszis jöhét.

Az elmondottak után be kell látnunk, hogy az egész emberiség ördögi gör kelepcéjébe jutott, ahová a magyarokat szent királyaik legyőzötte uti megszerzerítették, és melyből csak nagy ka-tasztrófa árán tudnak kikemeregni. Számunkra nyilván a pillanatnyi életünk a legfontosabb, és ezért e sátni világban – a megmaradásunk ér-dekében – is igyekszünk a versenyfutásban élen járni, de azért mégis fel kell tenni magunknak a legnehezebben megvalósítható kérdést, hogy mi a jó? Biztos nem az a pénzgazdálkodó rend-szer, amely a Földet élethetetlenül teszi és ezzel a biztos kipusztulásunkat hozza.

MESZLÉNYI ROBERT IMRE (Bázel)

2019. szeptember-október

Az új ukrán kormány eddigi működésének eredményei

A július 21-én megtartott előrehozott ukránjai parlamenti választások óta – ahol abszolút győze-met aratott a Nép Szolgája Párt – már eltelt teljes két hónap. Így fest, hogy körvonalazódnak az első kampányígéreték teljesítésére mutató események, így Volodimir Zelenskij ukrán elnök támogatottsága változatlanul növekszik. Dmitro Kuleba európai és euroatlanti integrációért felelős ukrán miniszter-elnök-helyettes szerint pedig van remény az „olva-dásra” az ukrán-magyar kapcsolatban. Ugyanakkor a kisebbségeket érintő kulcsfontosságú kérdések orvoslására sajnos eddig nincs érdemleges pozitív vállalkozás.

A jelenlegi helyzetben sokatmondó, hogy az egyik új parlamenti képviselő asszony interjújában az új parlament működését Ukrajna utolsó esélyének ne-vezte. Ha csak a bel-, kül- és a gazdaságpolitikai ne-mutatókat nézi az ember nem is igazán lepődik meg a ha-sonló, amúgy nagyon „messiasváro” fogalmazásokon.

Augusztus 29-én az Ukrán Legfelsőbb Tanács újon-nan megválasztott képviselői az új ukrán miniszterel-nökök, Olekszij Honcsarrukkal együtt letették hivatali esküjüket. Tény, hogy az újdonsült ukrán honatyák körében nincs egyetlen magyar képviselő sem. Az im-már IX. Verhovna Rada rögön az első munkanapjára az új miniszterelnöki kabinet megalakítását, az Ukrán Biztonsági Szolgálat (SzBuT) vezetőjének, illetve az ukrán főügyész személyének leváltását szorgalmaz-ta. Első törvényjavaslatai között volt a parlamenti mentelmi jog felszámolása, amit meg is szavaztak.

Lassan egy hónap telt el a honatyák beiktatása óta. Ez viszonylag rövid idő ahhoz, hogy bármit is nagy határozottsággal állítsunk – és ez semmiképp nem is célunk. Hisz minden új kormány munkássá-ga értékeléséhez szokás kívánni azt a bizonyos száz

BÁB ÉS HATALOM

Báb, akaratnélküli báb lehetett csak Liviu Drag-nea román szociáldemokrata (román betűszóval PSD) volt pártvezér és képviselőházi elnök mellett minden miniszterelnök. Ha valaki ezt nem fogad-ta el – pl. Sorin Grindeanu – mennie kellett, s ha nem akart, akkor pártja buktatta meg bizalmat-lansági indítványával... (Ez különben alighanem politikai világszűcs!).

Persze, ez történelem, hiszen Grindeanut köve-tte a miniszterelnöki palotában Mihai Tudose, de neki is mennie kellett. És jött a meglepetés-jelölt: Vasilica Viorica Dăncilă. Ő mindenben megfelelt Dragnea pártelnök elvárásainak: régi jó ismerő-séget megbízott benne, és teljes kormányzati tapasz-talatlansága okán várható volt, hogy a kormány-ban minden a szoc-dem pártvezér akara-ta szerint történik. Másfél évig Dăncilă az akaratnélküli báb szerepét játszotta el, egyéni stílusban: szinte min-den héten elkövetett egy-egy emlékezetes politikai bakit. Talán a legviszhangosabbat Amerikában sikerült elkövetnie, amikor 2019 márciusában kije-lentette, hogy Romániában teljes politikai konszen-zus van azt illetően, hogy az izraeli román nagy-követséget Tel Avivból Jeruzsálembe költöztessék.

A kiváltott belpolitikai vihar reakcióból kiderült, hogy a miniszterelnök asszony összetévesztette a saját szemeivel a román állammal. A saját min-den héten kap/ott tőle egy-két csemeget, ugyan-nyan kifejezetten és nyelvi bakik terén utórheterlen.

Másdátma első fél éve alatt kb. 40 alkalommal vettét nyilvánosan a román nyelv szabályai ellen, illetve adta bizonyágságát műveltségtelenségét. Egyet-len példát erre: az Európai Unió Románia ellen is jogállamisággal kapcsolatosan kifogásokat fogal-mazott meg. Erre Dăncilă asszony válasza: félre-tárgkoztatás. És a poén: „Akik félretárgkoztatják az EU-t, azokat autisták.” Még egy utolsó példa: a horvát miniszterelnök bukaresti látogatásakor, az érkezésükre kötelező himnusz-meghallgatás előtt invitálta a vendéget: induljanak a miniszterelnöki palotába... Kifogyhatatlan azt illetően, hogy mit, mikor, milyen módon mond, értelmez, érz rosszul. És helyzete sziklászárld volt Dragnea mellett, aki többet nem próbálkozott közigazgatási tapasztalat rendelkezző miniszterelnökké, mert még kiderül: vannak saját elképzelései, mi több, ezeket kezdi komolyan venni.

És bekövetkezett az egész ország által várt pilan-tal, amikor Dragnea pártelnöknek be kellett vo-lunálna a börtönbe a fiktív alkalmazások, hatalom-nal való visszaélés, korrupció miatt 2019. május 27-én véglegessé vált a korábbi bírósági határozat, a 3 év 6 hónapos börtönbüntetés letöltésére. Pártja vezér nélkül maradt, és – szinte lép az önálló Va-silica Viorica Dăncilă. Ami maga a meglepetés. Jól indul: az Európai Uniós szintéren eléri, hogy a román szociáldemokrata párt korábbi bünteté-sét feloldják, hogy a párt az EU-s struktúrákban szerepet kaphasson. Pártvezért kell választani, a

szeptember 6-10. között 2500 fön végzett próbafel-mérés eredménye szerint a megkérdezettek 71%-a elégedett az elnök munkájával, 11% nem, míg 18% nem tudott a kérdésben állást foglalni. Ezzel szem-ben Olekszij Honcsarruk új miniszterelnök, valamint a Nép Szolgája Párt iránti bizalom (még) nem ennyire egyértelmű, bár ez valószínűleg az új miniszterelnök és az új parlamenti hivatali tevékenységeinek rövid időszaka miatt van. Ettől eltekintve, általánosságban a megkérdezettek 55 százaléka gondolja úgy, hogy Ukrajnában a dolgok jó irányba haladnak, ugyan-akkor még sokatmondóan nagy azoknak a száma is, akik negatívan, vagy épp semlegesén foglalnak állást ebben a kérdésben.

A nemzeti kisebbségek érdekeit befolyásoló kér-deések megoldása biztosan nem segített rá nagyon a fentebb körvonalazódott viszonylag pozitív eredmé-nyek eléréséhez, hisz azok mostanáig rendezetlenek.

Emellett a kisebbségek számára változatlanul hát-rányos oktatási törvény eddigi eredményeiről min-den magyarágatnál többet mond Dupka György, elismert ukránjai és kárpátaljai magyar értelmiségi nemrégiben közzétett Facebook bejegyzése, amiben arról a szomorú hírről számol be, hogy a Munkácsi Ál-lami Egyetem Humán-Pedagógiai Tanszék keretében a „magyar tanítóképzés” teljesen megszűnt. „Így az év elején betervezett kárpátaljai magyar írók rend-hagyó irodalomórája okafogyottá vált, nincsenek már magyar diákok. A magyar tagozatra az idén sem jelentkeztek. Ha egy-kettő mégis, azokat a magyar származású diákokat az ukrán csoporthoz csatolták.

PALÁDI RENÁTA

Húsz év – sok örömmel, sok munkával

Bensőséges ünnepség keretében ünnepelte meg a Pozsonyi Casino újraalapításának és újraindításának 20. évfordulóját. Nem lehet eléggé sokszor hangsúlyozni, hogy ez a hely, ez az intézmény, ez az egylet, melyet Frídecz-ky János 20 évvel ezelőtt ismét megálmodott és létrehozott, milyen fontos helyet tölt be a pozsonyi, de a felvidéki magyarság életében is.

Am nemcsak mint találkozási helynek van jelentős szerepe, hanem a Casino nagyon jó példa arra is, hogy miként lehet megőrizni az ösök örökségét, a XXI. században is tovább éltetni azt a szellemiséget, amelyet az 1800-as években Széchenyi István, – neki méltó emlék-táblája van az épület külső, város felőli falán – a casinók, a polgári egyletek megalakításá-val Anglia példája alapján meggyökereztetni kívánt tájainkon is.

Frídeczky János úkapja ugyancsak a Szé-chenyi gondolat jegyében alapította meg a Po-zsonyi Casinót, ahol csak férfiak találkoztak, szórakoztak, társalogtak, de korszakalkotó tettek ötletét is megvetették és meg is való-sították. A Casinóban született meg például a Pozsonyi Első Takarékpénztár, a Malomöl-végi Társulás, a Pozsony–Nagyszombat–Sze-red közötti lovasút megépítésének terve és sok egyéb, a város, de a térség fejlődését segítő kezdeményezés is. Aztán más idők jöttek, a II. világháború végével a Casino is bezárt, majd 1968-ban Frídeczky János ugyancsak elhagyta szeretett szülővárosát és külföldre ért. Ott megtapasztalt egy más életformát, más hetek pártbeli sikerei megszárdították, törtét előre. Csakhogy már nem pártjában, az országban kel-le rendet teremtenie. És ez mintha nem érdekelné, csak saját államfői fellegősége a fontos: az ország első női elnöke kíván lenni.

Amikor bő húsz évvel később visszatért Pozsonyba, megdöbbenve látta a szürkeséget, amely nemcsak az utcákban, a falakba vette be magát, hanem az emberek lelkebe is. Rémi-lten látta családi fészkét, az úgynevezett há-

A felsőbb tagozatos magyar csoportok a ZNO-nón (Külső Független Tesztelés – szerk.) egy szálíg elvére-ztek. Ennek oka, hogy az említett intézmény vezetőse-gé hivatalosan nem akkreditáltatta a magyar tanító-képzés csoportot önálló egységként (talán előre meg-fontolt szándékkal tettel), vagyis ugyanolyan szinten kellett levezigáznuk, mint egy átlag ukrán csoport tagjainak, mert rájuk nem vonatkozott a miniszteri rendelet, hogy a ZNO-ból alacsonyabb ponthatárt kell teljesíteniük, mint ukrán anyanyelvű kortársaiknak. Ez azt is jelenti, hogy az ukrán kisebbségellenes ok-tatási politika halálos csapdájába került és meghalt a magyar tanítóképzés. Ez részben a magyar szerve-zetek felelőssége is, mert nem emelték fel szavukat a „magyar tanítóképzés” megmentése érdekében. Egy száznegy éves intézményről van szó, amelynek a lel-künkben is emlékét kell, hogy állítsunk.

Ilyen hírek tükrében elég mesebelinek tűnik Dmitro Kuleba európai és euroatlanti integrációért felelős ukrán miniszterelnök-helyettes Brüsszelben újságírói kérdése adott válasza, miszerint „olvadás” körvonalazódik az uk-rán-magyar viszonyban, és hogy „Ukrajnának nem sza-bad Magyarországra úgy tekinteni, mint „valamifajta de-monra az EU-ban, amely ellenünk van”. Jó lenne ebben hinni, de egyelőre csak abban tudunk egyetérteni, amit Kuleba úr is hangsúlyozott Magyarország kapcsán: „Ez egy olyan ország, amelynek megvannak a saját nemzeti érdekei, mint ahogy nekünk ukránoknak is a magunk nemzeti érdekei. Meg kell állapodnunk a magyarokkal, mert érdekeink nagymértékben egybeesnek”.

PALÁDI RENÁTA

A gazdasági növekedés és a környezetszennyezés ördögi köre

Az ember már a jégkorszakban, az özőnvíz eldötti időben gazdálkodott, ahogyan a bibliai Káin és Ábel jelképes történetéből és a Kárpát-medencében feltárt jégkorszaki (kb. 19.000 éves), meg-szenesedett nemesített búzaszemekről (*tritium compactum*) tudhatjuk. Ezeket a világ első búzáit *Franz Mühlofer* régész által 1935-ben feltárt Po-dony (ma Baden) melletti *merkensteini barlang* közelében, tehát nem csak az egész Kárpát-medencében, hanem ettől nyugatra is termesztet-tek, de délebbre nem. Ugyanis ebben az időben a sarkoktól a 25. szélességi körökig több száz méter vastag jégtakaró ült, miközben a Golf-áram életet lehelh az észak-atlanti térség és a Keleti-Kárpátok közötti területre. A jó hozam érdekében az eu-rópai termelőföldek az erdők rovására mindig na-gyobbak lettek, és amit a természetűtől elvettünk, az nem más, mint a környezet rongálása. Tehát az ember már a jégkorszakban környezetszennező volt. Ezzel mutatkozott meg konkrétan, miért erede-ndő bűn a tudás. De a bűntözésnek fokozatai is vannak. A legnagyobb vétkünk a pénzhasználat, mert az az visz a kipusztulásba (Jel.18.23). Ugyanis a világot a monetáris rendszerek szükséges nö-vekedése miatt annyira elszennyezik (behoto-nozzuk, vagyis pénzölt földgáz városokat és utakat létesítünk), hogy a Föld számunkra élethetlenné válik. A növényzetnek mindig kevesebb hely jut, pedig ahogy már az általános iskolákban a foto-szintézis nevű jelenségről tanultuk, a növényzet a levegőben lévő széndioxid

Emlékkonferencia

Borbándi Gyula születésének 100. évfordulója alkalmából

A Barangoló Kiadó, a Népírköszola Alapítvány és a Rendszerváltás Történelmi Kutató Intézet és Archivum rendezésében 2019. szeptember 14-én konferenciát tartottak Budapesten Borbándi Gyula (1919–2014) emlékének. A konferenciát Lezsák Sándor nyitotta meg, a rende-

Borbándi Gyula a magyar rendszerváltásról

Az 1945 utáni magyar emigráció krónikása, Borbándi Gyula pontos meghatározása szerint politikai emigrációról addig beszélhetünk, amíg az a rendszer létezik, amely az egyes kivándorlók otthoni életlehetőségeit ellehetetlenítette. Egy otthoni rendszerváltás a politikai emigráció működését is okafogyottá teszi. Persze ahogy egy rendszerváltás lefolyása, úgy az emigrációból diaszporává alakulás sem pillanatos műve. A ’60-as évektől az otthon lazuló rendszer, az elsősorban az Anyanyelvi Konferenciában és a Magyarok Világszövetségében testet öltő intézményes kapcsolatfelvétel, a neves és nem kizárólag rendszerbarát értelmiségiek kilátogatásának engedélyezése, majd a megkezdődő hazalátogatások, végül a ’80-as években az otthoni publikációs lehetőségek mind valamilyen mértékben lazították a korábban átjárhatatlannak tűnő szembenállást, közben óhatatlanul megosztották az emigrációt, valamelyest választva annak öndefinícióját is.

Az 1949-ben emigrált Borbándi Gyula először 1987 nyarán járt újra Magyarországon. Az általa szerkesztett *Új Látóhatár* folyóiratban közölt úti jegyzeteiben azt a dilemmát érezte: vajon megőrizhet-e politikai emigráns státuszát az, aki akárcsak napokra vagy hetekre visszatér a még mindig kommunista által irányított Magyarországra. „A néppel igen, a rendszerrel azonban nem együttműködni” népszerű emigráns gondolatát az otthoni rendszer jellegét figyelmen kívül hagyó, alapvető naivitásnak tekintette. A párbeszéd *ab ovo* elutasításával – írta *Maganbeszéd a párbeszéd-ről* című, nem sokkal az első Anyanyelvi Konferencia előtt közölt helyeztelemezésében – „önmagunkat fosztanánk meg a mások megismerésének, megértésének szellemi izgalmaút és gyönyörűtől. Ezek a mások – a mi esetükben a tizenöt millió magyarnak az országban élő kétharmada.” Természetesen elvennétette az elvek feladását és a diktatúrának való engedést. Javasolta viszont a magyar és magyar közti kevésbé intézményes, inkább személyes kapcsolatok erősítését és szorosabbra fonását.

Ahogy 1956-ban a nemzet követeléseinek valóra vá-lása esetén még egyértelmű lett volna a politikai szerepet vállalók egy jelentős részének hazatérése, 1990-ben ez már másképpen volt: hazatérésre csak ritka, ithoni politikai szerepvállalásra pedig még ritkább esetben került sor. Borbándi Gyula is maradt – elemzőként, gondolkodóként számos publikációjában vizsgálta a magyar rendszerváltás külhoniakra gyakorolt hatá-sát. A körükben tapasztalható eufória gyors elmulását, két, egymással összefüggő okkal indokolta. Az egyik a rendszerváltás lefolyásának *moddjával*, a másik annak *hiányosságai*val kapcsolatos. A politikai emigráció hi-ába alkotott korábban részletes, a felszabadítást vagy felszabadulást feltételező programokat, „semmilyen programja nem volt arra az esetre, ha a demokrácia a régi rendszer képviselőinek részvételével és békés körülmények között valósul meg”. Másrészt az igazság-szolgáltatás, az anyagi kárpótlás és a nyugati magyar-szabadság bevonása, illetve jogainak helyreállítása ügyében tett, joggal elégtelenség itélt lépések okozták a foko-zódó elégtelenséget.

„Nem mi kívúttuk ki Magyarországot szabadságát” – tette világossá az emigrációról szólva Borbándi egy interjú-ban. A politikai emigráció szerepe ennek ellenére meg-kérdőjelezhetetlen: képes volt szellemi hátszorgat meg-nyújtani az otthoni ellenzék különböző csoportjainak. E szerep jelentőségét a különböző ithoni gondolkodói kö-rök egyaránt elismerték. Az Európai Parasztház Magyar Szabadegyetem 1991-es találkozóján Vátsárhelyi Miklós az otthoni ellenzék általa definiált két pólusa mellett har-madikként az emigráció rendszerváltó szerepét emelte ki. Három évvel korábban az Itt-otthon Találkozó-ról ha-zaréti Görömbey András, illetve Csoróti Sándor szintén az emigráció szellemi hatását és vonzását hangsúlyozta. Utóbbi 1987-ben a nyugati magyarokhoz írt leveleiben így fogalmazott: „Ha a hazától való távzástokban ré-gen csakis a veszteséget láttam, egyre megnyugtatóbban látom a nyereséget is: figyelemeket, áldozatkészségeket, kultúrátok sarkalló erővel hat ránk, otthon”.

Borbándi Gyula örömtelinek tartotta a különböző helyzetben lévő magyar közösségek közti kapcsola-tok bővülését, mellátta az otthoniak tájékozottságát, egyben méltánygatóan javasolt emigránstársainak az otthoniakkal kapcsolatos ítéleteiktől során. A rend-szerváltás évről-évről szóló tanulmányában, elemzésében nem öltötte magára a külföld megfigyelő pozát, nem ne-vezte magát „függetlennek”, ugyanakkor realistaként, az „egészésszes középút” jegyében értékelt. Politikai emigránsként nem tagadhatta az otthon láthatóvá váló ellenzékkel való szimpátiát, de többször elismerte a

zók részéről Szeredi Pál ismertette Borbándi Gyula közéleti pályaképét. Az ezt követő nyolc beszámoló közül kiemelkedett Nagymihály Zoltán előadása, amelyben a rendszerváltást ismertette az emigráns Borbándi Gyula szemé-vel. Az előadás összefoglaló változatát l. alább.

hatalmi politikában észrevett pozitív tendenciákat. Az otthoni ellenzék körében sokáig kíváncsónak tartotta a különbségek félretételét és az egység kimunkálását. Természetesen tartotta ugyanakkor, hogy a közös el-enség elűnése és a közös követelések megvalósítása után egyértelművé válik a különböző értékvilágú cso-portok elkülönülése.

A különböző értékrendű közösségek elkülönü-lese után egyértelmű volt, hogy szimpátiája a Laki-teleken kibontakozó szellemi fórum és mozgalm el fordul. A Magyar Demokrata Fórum politikai mozgalomként való megalakulását definíció második lakitelekét talá-lkozóra táviratot küldött, a későbbi párttával, majd Buda-pesttől kiváló kapcsolatot ápoló vajdasági magyar párt elnöke, Pásztor István, aki személyesen is rengeteg munkát és erőfeszítést fektetett a szerb–magyar meg-

Születésének századik évfordulóján fontos, hogy a közönet hangján is szóljunk Borbándi Gyuláról. Nemcsak mint az 1945 utáni emigráció egy tagjáról és krónikásáról, hanem arról az emberről is, aki a rendszerváltás idején biztató és bátorító figyelemmel fordult a magyarországi események felé – és aki a nyu-gati világban szerzett tapasztalataival, gondolatai-val próbált segítséget nyújtani a négy évtizednyi elzárás-gból lábadozó magyar társadalomnak. Tanácsai, esete-les figyelmeztetesei nem diktátumok és fenyegetések hangján szóltak. Az összekuszálódott és a diktatúra idején meghamisított jelentési szavak tisztázását célul kitűző rövid jegyzetei maig tanulságos olvasmányok. Övöti például a *rend* fogalmának félértelemzésétől, a *rendpártiság* szélsőséges, a politikai változásokat teljes egészében ellenző kommunistaokra való alkal-mazásától. Az *európaiság* kisajátított és politikai fej-verkét használó jelzője kapcsán is pontossággal és a meg-térő megajánlást az aktuális politikai ellenfél fejére lehet olvasni. „A kommunizmus által felszabadított országok az állami beavatkozást károsnak ítéő klasszikus libe-ralizmus és a demokratikus szocializmus között keresik meg a társadalmi és nemzeti adottságoknak megfelelő berendezkedést. A népiség vagy populizmus ennek op-timális formáját kínálja. Magyarországon azt a fajta li-beralizmust, amely nem érzéketlen a közösségi gondok, a gyengék és a kiszolgáltatottak sorsa iránt és másfelo-ál az a fajta szociális demokráciát, amely nem akadályo-za az egyéni kezdeményezés érvényesülési lehetőségeit és a fejlődés motorjának tekintett vállalkozói kedvet. [...] Lehagoló lenne, ha magyar közírók a nyugati pél-dát követésre méltónak tartanák és magukévá tennék a populizmus és populista szó jelentésével és kife-jezéseket olyasmire használná fel, amivel csak a zavart és a tanácsatlanságot növelhetik.”

Borbándi Gyula a következőket írta az emigráció-ról, „a magyar társadalom, annak keresztmetszetét tükröztek és ha hibáik, gyengeségeik, fogyatékossága-i, vétkiek voltak, azok az egész magyar társadalom terhelik, aminthogy erényeik és sikereik is az egész magyar társadalom javát szolgálják.” Az ő személyes életművének és a magyar politikai emigráció, majd diaszpora hagyatékának magyar közgondolkodásba való maradekátalan befogadásával talán nemcsak egy le-tűnt nemzedék múltját, a többgenerációk érték-és magyarságtörő tevékenységét, az utóbbi időszakban gazdasági munkavállalás céljával kikerőzkö gondolat-világát, de saját magunkat is jobban megismerhetjük.

NAGYMIHÁLY ZOLTÁN

Mi jó az EU-nak és Szerbiának?

A bizakodás akkor sem lankadt, amikor szeptem-ber vége felé (lapunk nyomtatása előtti pillanatban) a magyarországi sajtóban megjelent a hír: Trócsányi László összeférhetetlenség miatt egyelőre nem lehet EU-biztos, Orbán Viktor magyar miniszterelnök pe-dig ennek kapcsán azt nyilatkozta: *Trócsányi „bűne”, hogy segített megvédeni az országot a migrációtól. Az Európai Parlament jogi bizottsága összeférhetetlensé-get állapított meg a biztosi pozíció, valamint a Nagy és Trócsányi ügyvédi iroda között. A szerb sajtó nem fog-lalkozott a hírrel, politikusi reagálások sem érkeztek.*

Amikor a hónap elején kiderült, hogy a volt magyar igazságügyi miniszter lehet az EU szomszédságpo-litikai és bővítési biztosa, örömknek adtak hangot a szerbiai vezetők. Az uniós csatlakozás göröngyös útját járó Szerbia (amelyet a bővítésben bizonytalan és egyéb problémákkal terhelt előző EU-vezetés gyakran méltatlan „előszobázásra” kényszerített) vezetése úgy értékelte, hogy előrelépés várható Szerbia uniós integ-rációs folyamatában, tekintettel Magyarország bőví-téssel kapcsolatos álláspontjára, valamint a Szerbia és Magyarország közötti kiváló, történelmi csúcson levő kapcsolatokra. A mind Belgrádtól, mind Budapest-től kiváló kapcsolatot ápoló vajdasági magyar párt elnöke, Pásztor István, aki személyesen is rengeteg munkát és erőfeszítést fektetett a szerb–magyar meg-

Hunyadi János Belgrádban

A nyár közepén, a nándorfehérvári diadalra em-lékezve, szobrot avattak a legendás törökverőnek Belgrádban. A szerb fővárosához tartozó Zimony város-részben, a Duna-parton kapott helyet Hunyadi János szobra, az ünnepségen a két ország államfője is részt vett és beszédet mondott. Alekszandr Vučić és Áder János is azt hangsúlyozta, hogy az 1456-os győzelem közös diadal volt. A magyar köztársasági elnök – mi-tűn rámutatott arra, hogy 563 évvel ezelőtt, amikor a veszély Nándorfehérvár felé közeledett, Hunyadi ha-jóddal érkezett a Duna zimonyi szakaszára, ahová a most felavatott szobra tekint – , így fogalmazott: *„Jött, hogy szétűzze a török hadiflotta gályáit. Deregélyt szerb sajkások segítették. Magyarok és szerbek e csata meggyőzésével után nyitottak a szorongatott Nándorfé-hérvárról”. A szerb államfő pedig azt emelte ki, hogy nagyobb megtiszteltetés nem is érhetne egy hadvezért, mint hogy több nemzet is magának vallja (a szerbek Hunyadi Jánost Janko Sibirjanjinnként ismerik, és nagy tisztelet övezte a szerbek körében – a szerző megjegy-zése) – mint ahogyan Hunyadi Jánost a szerbek és a magyarok is magukénak vallják. Vučić szerint a hős vágya mára teljesült, hiszen a szerbek és a magyarok együtt, közös célokért és érdekekért harcolnak. Meg-ismételte, hogy a viszonylag rossz viszonyból soha nem tapasztalt jó kapcsolatot sikerült kiépíteni a két ország között, azok vezetésének köszönhetően. Halálát fejezte ki a szoboravató ünnepségen megjelent magyar államfőnek, valamint Orbán Viktor magyar minisz-*

TERELNÖKNEK és Pásztor Istvánnak, a Vajdasági Magyar Szövetség elnökének, akinek a hathatós segítségével sikerült hidat képezni a szerbek és a magyarok között.

Ez az egészalakos bronzszobor Madarassy István Kossuth-díjas szobrászművész terve alapján készült el, az emlékműállítását a Professzor Csákyhány Köre kezdeményezte. Majd a Külgazdasági és Külügymi-nisztérium, valamint a Magyar Alkotóművészeti Nonprofit Kft. támogatásával valósult meg, mintegy 40 millió forintból. Az elképzelések szerint a Magyar Nemzeti Tanács (a szerbiai magyarok kisebbségi ön-kormányzata, a szerbiai jogrendbe beágyazott kultu-rális autonómia szerve), valamint Belgrád város önkormányzata közösen gondozza majd az emlékművet.

Hunyadi János szobrárt egyébként sok kritika érte. Szerbek és magyarok egyaránt sarkasztikus megjegy-zésekkel illették – ám nem a történelmi múltat, a szemé-lyiséget vagy a szoborállítást nehezményezték, hanem a kinézetét. Sokak szerint ugyanis a mű inkább hasonlít Ástesxire vagy akár Süstüre, a sárkányra, vagy a 80-as évek gyurmalfilmjeinek alakjaira, mint a törökverőre, emellett méretét tekintve túl kicsi is, és szóvá is tettek, hogy az alkotás koncepciója egészen más ígért. Hogy a dolog még viccesebb vagy szomorúbb legyen, Hunyadi kardját a szoboravató után egy héttel fiatalok ellopták, akiket a szoboralkotó hamarosan elölletelt és kihalla-gtatt, a kardot is megtalálták, de egyelőre nem helyezték vissza – majd nem sokkal később ismeretlen személy(ek) fakardot tett(ek) a helyére.

FEHÉR MÁRTA

Kulturális irányzék

A közművelődés stratégiai szerepéről több szemb-ponttal is szó esett a magyar Országgyűlés Kulturális Bizottsága által a Parlament Felsőházi tervében idén nyáron tartott szakmai konferencián. A szakterület magas posztjait betöltők zömmel a művelődési tevé-kenységek eddigi eredményeiről, további céljairól és azok támogatottságáról számoltak be. Örvende-tes volt hallani, hogy míg 2010-ben 172 milliárd fo-rintot fordított a kormányzat a művelődési ágazatra, addig ez az összeg 2020-ban már 578 milliárd forint-ra növekszik.

Fekete Péter kultúraért felelős államtitkár a mű-zsák testvérisége szellemében hangsúlyozta azokat az összművészeti törekvéseket, melyek például a Múze-umok éjszakája című országos kiterjedésű rendezvé-nyen is megmutatkoztak. Dr. Kuscsa Tamás Gergely főtitkár a Magyar Művészeti Akadémia egyetle sze-lesebb körű művészeti mecenatúrájának tényeit sorol-ta fel, kiemelve a jelentős mértékű szakmai díjakat, tagozati ösztöndíjakat és a művészjáradékok. Lezsák Sándor, az Országgyűlés alelnöke pedig a népfőiskolai rendszer közművelődésben betöltött hivatásának a külhoni magyarság körében is elért sikereit és távla-tos jövőbeni terveit ismertette. Az irodalmi élet lehe-tőségeinek bővüléséről adott tájékoztatást Demeter Szilárd, a Petőfi Irodalmi Múzeum nemrég kinevezett főigazgatója. Tőle megtudhatta a hallgatóság, hogy a szépirodalmi produktumok menedzselésére létre-hívandó Petőfi Irodalmi Ügynökség kiterjedtebben kívánja összekapcsolni az írókat az olvasókkal kö-zönségalkotások formájában. Ugyanakkor a műfor-dítások támogatása 20 millióról 100 millió forintra nő, ami a magyar művek külföldi bemutatkozásának teremt alkalmasabb lehetőséget.

A képzőművészek elményközpontú nevelésével, a Néprajzi Múzeum új épülete költözésével és korsze-rűsítésével, a Mozaik Múzeumtúra első öt esztendőjé-

ZSIRAI LÁSZLÓ

békélésbe és a két ország közötti viszony jelentős és számos kézzelfogható eredményt hozó előmozdításá-ba, Trócsányi jelölése kapcsán örömet fejezte ki, hogy a szerbiai döntéshozók és az átlagemberek is pozitívan fogadták a jelölés híré, a vajdasági magyarok pedig büszkék. Értékelése szerint magyar politikusk fogja meghatározni az európai politikát és ezen belül lát-tatni bennünket, magyarokat. Az egyetlen magyar napilapnak, a Magyar Szónak adott interjúban úgy foglalmazott: Szerbia 2025-ös csatlakozása politikai kérdés, és ha Brüsszelben „leengedik a kézifékeket”, akkor az összes tárgyalási fejezetet meg kell nyitni.

Szerbia és a többi nyugat-balkáni ország számára csakis előny származhat Trócsányi László jelöléséből, illetve kinevezéséből – így értékelt a hivatalos Belgrád. Ana Brnabić szerb miniszterelnök azt nyi-latkozta, egyértelmű, hogy a biztosok az Európai Bi-zottságban nem országukat képviselik, ám az sem tör-ténhet meg, hogy a Szerbia és Magyarország közötti kiváló kapcsolatoknak ne legyen hozadéka. Zorana Mihajlović kormány-alelnök véleménye szerint a je-lölés egyértelmű jele annak, hogy az Európai Unió változtatna eddigi bővítéspolitikáján, a jövőben pedig kizárólag a tagjelölt országok által érdemtelményeket venné figyelembe. Hasonlóan vélekedett az integráci-óért felelős miniszter, Jadranka Joksimović is.

Ezt az irodalmat azonban nehéz meg-határozni „sajátos természetének” – ideológiai és politikai telthsége miatt –, de a szerzők földrajzi besorolása vagy behatárolása is pro-blematikus, mivel felveti a kérdést, vajon most az Osztrák–Magyar Monarchiában születlett szerzők mindegyike, vagy csak a németül be-szélők tartoznak ide.

Az az állítás, miszerint az irodalmi nagyok, például Nikolaus Lenau, Franz Kafka, Paul Celan vagy Elias Canetti az osztrák irodalomhoz sorolása, nem imperialista anekdota-e, viz-százfordítható az úgynevezett „német iroda-lomra”, amely viszont mindig természetesen sajátjának tekinti az osztrák irodalom nagy-jait, ám a fennmaradó vidéki kismestereket elhanyagolhatóként elutasítja. Ez természetese-sen súlyos következményekkel jár egyes osz-trák írókra, mert Németország nagyobb kiado-i ágazatának köszönhetően pénzügyi túlélése elsősorban a könyvpiactól függ. Időközben a földrajzi, kulturális, politikai vagy ideológiai kizárás céljából általános megállapodás szü-lettet, így a „német nyelvű irodalom” lett a pontos kifejezés.

terelnek és a két ország közötti viszony jelentős és számos kézzelfogható eredményt hozó előmozdításá-ba, Trócsányi jelölése kapcsán örömet fejezte ki, hogy a szerbiai döntéshozók és az átlagemberek is pozitívan fogadták a jelölés híré, a vajdasági magyarok pedig büszkék. Értékelése szerint magyar politikusk fogja meghatározni az európai politikát és ezen belül lát-tatni bennünket, magyarokat. Az egyetlen magyar napilapnak, a Magyar Szónak adott interjúban úgy foglalmazott: Szerbia 2025-ös csatlakozása politikai kérdés, és ha Brüsszelben „leengedik a kézifékeket”, akkor az összes tárgyalási fejezetet meg kell nyitni.

Szerbia és a többi nyugat-balkáni ország számára csakis előny származhat Trócsányi László jelöléséből, illetve kinevezéséből – így értékelt a hivatalos Belgrád. Ana Brnabić szerb miniszterelnök azt nyi-latkozta, egyértelmű, hogy a biztosok az Európai Bi-zottságban nem országukat képviselik, ám az sem tör-ténhet meg, hogy a Szerbia és Magyarország közötti kiváló kapcsolatoknak ne legyen hozadéka. Zorana Mihajlović kormány-alelnök véleménye szerint a je-lölés egyértelmű jele annak, hogy az Európai Unió változtatna eddigi bővítéspolitikáján, a jövőben pedig kizárólag a tagjelölt országok által érdemtelményeket venné figyelembe. Hasonlóan vélekedett az integráci-óért felelős miniszter, Jadranka Joksimović is.

Ezt az irodalmat azonban nehéz meg-határozni „sajátos természetének” – ideológiai és politikai telthsége miatt –, de a szerzők földrajzi besorolása vagy behatárolása is pro-blematikus, mivel felveti a kérdést, vajon most az Osztrák–Magyar Monarchiában születlett szerzők mindegyike, vagy csak a németül be-szélők tartoznak ide.

Az az állítás, miszerint az irodalmi nagyok, például Nikolaus Lenau, Franz Kafka, Paul Celan vagy Elias Canetti az osztrák irodalomhoz sorolása, nem imperialista anekdota-e, viz-százfordítható az úgynevezett „német iroda-lomra”, amely viszont mindig természetesen sajátjának tekinti az osztrák irodalom nagy-jait, ám a fennmaradó vidéki kismestereket elhanyagolhatóként elutasítja. Ez természetese-sen súlyos következményekkel jár egyes osz-trák írókra, mert Németország nagyobb kiado-i ágazatának köszönhetően pénzügyi túlélése elsősorban a könyvpiactól függ. Időközben a földrajzi, kulturális, politikai vagy ideológiai kizárás céljából általános megállapodás szü-lettet, így a „német nyelvű irodalom” lett a pontos kifejezés.

L. Simon László, az OKB alelnöke zárszavában kife-jezte: konstans, hogy minőségi kultúrát kapjon minden közösség. E jegyzet írója mindehhez annyit fűz hozzá, hogy a jelenlegi kulturális élt nélkülözhetetlen lenne az egyházi kultúra, hiszen az egyházak létezésük óta a magyar művészetek, a humánus értékek terjesztésé-nek leteleményezésé az Istent hívó teremtmények körében és érdekében.

MARGARETE WAGNER

Magyarország és lakóinak ábrázolása

– Nyomkeresés az „osztrák irodalomban” –

Margarete Wagner osztrák irodalomtör-ténész már korábban is jelentkezett a Bécsi Napló hasábjain. Érdeklődési körébe esik Magyarország megjelenése az osztrák iro-dalomban. A mostani számunkkal beinduló sorozatban olyan irodalmi műveket mutat be, amelyek kortársi megítélésben mutatják be az országot és lakóit. Alábbi írás bevez-től szolgál ezen témakör behatárolásához. (Szerk.)

A kérdés, vajon létezik-e külön „osztrák iro-dalom” megkülönböztető „sajátosságokkal”, amelyekkel elkülönül a többi német nyelvű irodalomtól, nem új, gyakran vitatott, – a két elveszett világháború miatt – és kapcsoló-dik az új Ausztria-identitás kialakításának vágyához.

Ezt az irodalmat azonban nehéz meg-határozni „sajátos természetének” – ideológiai és politikai telthsége miatt –, de a szerzők földrajzi besorolása vagy behatárolása is pro-blematikus, mivel felveti a kérdést, vajon most az Osztrák–Magyar Monarchiában születlett szerzők mindegyike, vagy csak a németül be-szélők tartoznak ide.

Az az állítás, miszerint az irodalmi nagyok, például Nikolaus Lenau, Franz Kafka, Paul Celan vagy Elias Canetti az osztrák irodalomhoz sorolása, nem imperialista anekdota-e, viz-százfordítható az úgynevezett „német iroda-lomra”, amely viszont mindig természetesen sajátjának tekinti az osztrák irodalom nagy-jait, ám a fennmaradó vidéki kismestereket elhanyagolhatóként elutasítja. Ez természetese-sen súlyos következményekkel jár egyes osz-trák írókra, mert Németország nagyobb kiado-i ágazatának köszönhetően pénzügyi túlélése elsősorban a könyvpiactól függ. Időközben a földrajzi, kulturális, politikai vagy ideológiai kizárás céljából általános megállapodás szü-lettet, így a „német nyelvű irodalom” lett a pontos kifejezés.

terelnek és a két ország közötti viszony jelentős és számos kézzelfogható eredményt hozó előmozdításá-ba, Trócsányi jelölése kapcsán örömet fejezte ki, hogy a szerbiai döntéshozók és az átlagemberek is pozitívan fogadták a jelölés híré, a vajdasági magyarok pedig büszkék. Értékelése szerint magyar politikusk fogja meghatározni az európai politikát és ezen belül lát-tatni bennünket, magyarokat. Az egyetlen magyar napilapnak, a Magyar Szónak adott interjúban úgy foglalmazott: Szerbia 2025-ös csatlakozása politikai kérdés, és ha Brüsszelben „leengedik a kézifékeket”, akkor az összes tárgyalási fejezetet meg kell nyitni.

Szerbia és a többi nyugat-balkáni ország számára csakis előny származhat Trócsányi László jelöléséből, illetve kinevezéséből – így értékelt a hivatalos Belgrád. Ana Brnabić szerb miniszterelnök azt nyi-latkozta, egyértelmű, hogy a biztosok az Európai Bi-zottságban nem országukat képviselik, ám az sem tör-ténhet meg, hogy a Szerbia és Magyarország közötti kiváló kapcsolatoknak ne legyen hozadéka. Zorana Mihajlović kormány-alelnök véleménye szerint a je-lölés egyértelmű jele annak, hogy az Európai Unió változtatna eddigi bővítéspolitikáján, a jövőben pedig kizárólag a tagjelölt országok által érdemtelményeket venné figyelembe. Hasonlóan vélekedett az integráci-óért felelős miniszter, Jadranka Joksimović is.

Pápalátogatás és a pápai üzenetek továbbgondolása

Ferenc pápa romániai, erdélyi látogatása nemcsak történelminek bizonyult, hanem történelmi léptékű üzenetek megfogalmazására is alkalmas volt. Katoli-kusnak és nem katolikusnak, magyarnak és román-nak érdemes megszívlelnie néhol diplomatikusan, ám érthetően és szerettellett átítatottan megfogalmazott szavait. Olyan „együttjárásra” és emberarcúságra való felhívást, amely az igazságra, szabadságra és békére tanúszkodik. Egy ellentmondásokról épülő Romániá-ban, amelyben a különböző helyszíneken félmillióan voltak kíváncsiak Összentségére, vagytak lelki feltöltő-désre általa. Annyi állampolgár, ahányat – a kommu-nista hatalommal ellentétben vallási, világnézeti elvei miatt – évtizedekkel ezelőtt bebörtönözött az állambata-lom. Köztük számosan papok, mindenféle felekezetből, de kiemelten a megszűntetett görög-katolikus egyház főpapjai, római katolikus egyházfők, bebörtönözött pro-tesztáns papok, zsektásoknak való jégihirdetők.

A múlt bűnéinek megbocsátását szorgalmazta a Szentatya, de csakis úgy, hogy a múltat nem feled-hetjük el. Ennek jegyében jallott a hét meghurcolt görög-katolikus püspök boldogát avatása Balázsfal-ván vatikáni zászlók és jelvények sűrűjében, a vét-na-nú püspököket a pápával együtt ábrázoló molinók jelenlétében, Iuliu Hossu püspök emlékiratainak az újrakiadása mellett. Vajon a csiksomlyói pápalátog-tatásokr a mi börtönvilágunk színpontján, Márton Áron miért nem kapott, kaphatott némi „reklámm”? Miköz-ben a saját közösségünknek szóló gesztusok mellett mégiscsak némi versengés, kisajátítás alakult ki a pápalátogatás kapcsán, a román államhatalommal, Vatikánnal és önmagunkkal kompromisszumokat kötve. Mindezeket félretéve, most nem a csiksom-lyói búcsún megszokott tömeg, a magyar és a széke-ly zászlok részleges hiánya volt a döntő, hanem a csik-somlyói zárandókkal jelentőségének a kiemelése, a fel évezredes Mária-kegyszobor aranyozásával való jeleknek megajándékozása. Mi bebizonyítottuk, hogy – másoknak tetszik vagy nem tetszik – megszokodunk a múltunkhoz, büszkéik megvalyunk őseink hitbeli, nem-zeti, közösségi megvalósításaira.

Ez miközben a széke-ly és nem széke-ly zárandókok az eddigi somlyói búcsúkat túlszámoló viszontagsá-gos időjárás viszonyok között, dagadó sárban, szélben és esőben küzdöttek fel magukat a nyeregbe a Szűza-nyához, addig Balázsfalván, az Egyesülés mezején a felszálló köd nyomában tűző napüstés érkezett Fe-renc pápával együtt. Friss zöld fűben álldogálhattak

Valóban: miénk a múlt, azova a jelen. De kié a jövő? Talán azé, aki megérti, és hozzá intézett szavakat, aki keresztény életet él, aki az elméleti sikon túl a gyakorlatban is követi a pápai intelmeket. Hosszú távon az együttjáróké, az egymással szolidárisaké, a záran-dókun beléa erőké. Azoké, akik jól tudják, hogy a felhőszakadás követően kisit a nap.

az egymást ért hatásoktól, például: filozófiai, filológiai és történelmi, de más kulturális te-rületek befolyásától is, mint például a zene, a festészet, a folklór, valamint a napi politika.

A 19. század első felét jobbra befolyásol-ta az egész Európára kiterjedő magyarságról való lekedésed, mellyel párhuzamosan meg-figyelhető a hasonló jelenség a görögöktől és a leugetelektől is, azonban pontosan osztrák részről, bár rejtett módon, politikailag moti-vált magyarsággkritika is jelen volt.

Az 1848–49-es forradalmi időszak körüli szerzők generációja már egyértelműen poli-tikailag polarizálódott, míg az osztrák-magyar kiegyezés utáni időszakban állandó, bár közvet-tett módon kifejezett kritika érte a magyarságot.

Különösen a triviális és a ponyvairoda-lom, amelynek akkoriban széleskörű olvasó-közönsége volt, gyakran tartalmazta azokat a sztereotípiákat, amelyek Magyarországról és lakóiról szóltak, amelyeket egyszerű emberek hittek és képviseltek, és ezért véleményfor-málók voltak. Ide tartoznak például a misztiku-s és a bűnügyi regények, amelyek Eugène Sue ponyvaregénye, a Les Mystères de Paris (1842/43) óta rendkívül népszerűek voltak, enyhe társadalmi behatással és a rémtörté-net-irodalom elemeivel. A nemzetiiségek egy-

más iránti megbékélését célzó operettlibret-tókra azonban nem térünk ki.

Természetesen az ilyen irodalmi képek min-dig csak megközelítik a valóságot. Bár teljes mértékben való tapasztalatokon és megf-gyeléseken alapulnak, amelyek helyes és téves ítéletekhez, – általánosításaiukban pedig – előítéletekhez vezethetnek. Mindazonáltal ebben az összefüggésben emlékeztetni kell arra, hogy alapságban véve nemcsak egyetlen magyar kép lehet, hanem sokféle egymás mel-lelt, amelyek gyakran hasonlítanak egymás-ra, vagy átfedésben vannak, de nem mindig ugyanazon okokból.

Anyag- és motivációs kutatások alapján a magyar anyag különféle változatai azono-síthatók: egy rész megkísérléi nyomon köve-tni az Elisabeth Báthoryt, ha „Blutgräfin-ner”-anyagot az osztrák irodalomban, míg egy másik fokuszba állítja az úgynevezett magyar cigányzenét és a cigányzenészeket. Életrajzi vonatkozásban érdekes nézőpontot képvisel Nikolaus Lenau magyarsága vagy többes ide-ntitása, míg az osztrák zeneszerző, Benedikt Randhartinger számos magyar hivatkozása példája az Ausztria és Magyarország közötti zenei kapcsolatoknak.

Németből fordította: FÉTES KATA

12. Svájci Magyarház Nap Zürichben

Idén 12. alkalommal rendezték meg Svájc legnagyobb magyar eseményét, a Svájci Ma-gyarház Napot. Az egész napos programsoro-zat több mint 1000 látogatót vonzott, a kedve-ző időjárásnak köszönhetően pedig a kültéri ételés és italos széklet is rendkívül népszerűek voltak.

Több hónapos előkészület és szervezés ere-dményeképpen 2019. szeptember 7-én lezajlott a 12. Svájci Magyarház Nap Zürichben, ahová nemcsak Svájc egész területéről, de határon túl-ról is érkeztek látogatók, előadók és segítők. A rendezvény helyszíne ismét a GZ Buchegg, volt.

A nagyterem programjainak sorát a Daló-lelő zenekar kezdte, akik gyermekek számára tartottak játékos, interaktív koncertet. A zene-ka-ry vezetője, Hornai Zóra gitárral, énekel és meséléssel kápráztatta el a kicsiket, zenész-társai (Zámbo Tamás gitáron és Pávolics Péter a doboknál) pedig tökéletes trióvá formáltak az előadást.

Sára Sándor (1933–2019)

Sára Sándor ismert és mára elismert művész, a szakmai, művészeti díjak mindegyikét megkapta a Balázs Béla-díjtól egészen a 2018-ban átvett Kossuth Nagydíjig. A Nemzet Művésze volt. Minden munkája egyben *közéleti szerepvállalás* is. Ezt igazolták vizsgál- sa a különböző civil szervezetek díjai is.

1933-ban született Turán. A településhez, a vidék- hez élete végéig hű maradt. Budapest, Köveskál, Tura hármas vonzásában élt. Káderlapja miatt - édesapja fejző volt - elsőre nem vették fel a Filmművészeti Főiskolára, de nem télenkedett: fotográfálta a turai lakodalmakat, dokumentálta a falu életét, ünnepeit s „figuránsként” talajtani méréseket végezve, bejárta, s közben megismerte az országot, a tanyákat, az ott élő embereket, gondjaikat, örömeiket. Fotózott, s a második felvetelijére vitt képeiről Illés György, a főis- kola operatőr tanszakának vezetője így emlékeztet: „*feljött vidékről egy fiatalember, egy hallattalanul érdekes fotósorozattal. Alomszép dolgokat csinált. Úgy hívták: Sára Sándor*”.

A fotózás a filmkészítés mellett is folytatta. Amer- re járt, lefényképezte a világháborús emlékműveket, s **Pro pátria** című rövidfilmben ezeket, s hazatérő, megnyomorított, sebesült katonák képeit szembebesíti a korabeli, háborúszára lelkesítő hirdadokkal, a hábo- rus propaganda hazugságával. Képteremtő fantáziájáról, kompozíciós készségé- ről, az általa fényképezett sok szép film tanúskodik. Gaál Istvánnal készített **Pályamunkások** című vizs- gafilmje. A korszerű filmművel megteremtésének ki- sérlete az 1960-ban forgatott **Virágát a napnak** című filmköltemény. Operatőrként változtatott stílusú film- jeinek képi világát teremtettem meg pl.: Gaál István **Sodrásában, Orfeusz és Eurydiké**, Kósa Ferenc **Tízezer nap, ítélet, az űrhazakadás**, Kardos Ferenc-Rózsa János **a Gyerekbetegségek**, Kardos Ferenc **Ünnepnapok**, Szabó István **Apa, Tüzelő utca 25.**, Ranódy László **Árvácska**, Radványi Géza **Circus Maximus**, s Huszá- rik Zoltánnal közös alkotásuknak, a felejtethetlen **Szindbádnak**.

A dokumentumfilm erejében bízva forgatja az **Egyedül** c. filmjét a magányról, s a **Vízkereszt**-et, amelyben felejtethetlen korszakokál villanít fel a tanyán élők életét. Alapító tagja a Balázs Béla Stúdiónak, a magyar film nagy korszakát megteremtő fiatal filmes nem- zedék szabad szellemi műhelyének, amely a 60-as években a demokrácia szigete. Itt született nagy vissz- hangot kiváltó, ma is érvényes rövidfilmje, a **Cigá- nyok**, egyik első dokumentuma a kiszolgáltatottak iránt érzett szolidaritásának. 1968-ban készített első önéletjárni íhletűsű nagy- játékfilmje, a **Feldobott kő**, nemzedékének új, érték- központú szemléletével az ötvenes évek drámatű á- rázolja kritikus szenvedélyél. A **Holnap lesz főcán** (1974) vérbeli szatíra a bürokráciáról. A **80 huszár** (1978) hítelek krónikák alapján eleveníti meg egy 1848-ban Lengyelországnak állomásozó huszárezred hazaszküését, küzdelmes útját Világosig. A **Tüske a köröm alatt** (1987) a helyi kiskirályok ellen születet, majd egyre drámaabb történetekben - **Könyörtelen idők** (1991), a **Vigyázók** (1993), a **Vád** (1996) - jeleníti meg II. világháború borzalmait.

Hosszú dokumentumfilmjeivel emberek sokasá- gának adta vissza az önbecsülését, emléket állítva azoknak, akiket egy történelmi korszak megbélyeg- zett. A 25 részes **Krónika** (1982), ill. mozi változata a **Pergőtűz** című filmposzával a II. magyar Hadsereg bekerült a nemzet, s valamennyiünk emlékezetébe. **Néptanítók** c. filmje főhajtás, tiszteletadás azoknak

Vannak kritikusok, akik szerint az „igazi” író fő- leg képzeletéből merít, mások a kritikai realizmusra esküsznek, amit főleg rendszerkritikusok elbeszélő művelnek. Akad azonban olyan író, aki a korszal- em krónikásává szegődik, annak elkötelezettje – én ilyennek érzem a sokoldalú, tárgyilagos, de mégis személyiség-központú prózáiról, a nemrég elhunyt barátomat, Konrád Györgyöt.

Meg nem mondhatom, hol találkoztunk először: 1955-ben, az *Új hang* c. folyóirat szerkesztőségében, kéziratos lobogtatva, vagy később a bölcsészkaron, annyit mindenesetre tudtam róla, hogy ő is írogat és magyar szakon végzett, egy félre fölöttem. De úgy ala- kult, hogy mégis először én játszottam fontos szerepet Konrád életében: amikor az ötvenhatos forradalom alatt az Egyetem Forradalmi Bizottságát megbíz- sából toboroztam embereket az újonnan megalakult Nemzetőrségbe, az egyetemistát a Piarista-ház (az ak- kori bölcsészkar) épületének előadóterében gyűlték össze, sorakoztak fel. Konrád emlékezete szerint én kér- deztem meg fennhangon az egybegyűlőktől: „Srácok, ki akar géppisztolyt? Gyertek át a rendőrségre, a Deák Ferenc utcába, ott mindenki kap egyet”. Ez az epizódot Konrád nevemmel együtt többször megírta (először ta- lán az *Eletink* egyike 1992-es számban) és megírt egye- loni előadása során is elmondta, tudom, mert ott ültem én is a közönség soraiban. Persze november negyedik

Csendesen elköltözött ötödik hazájába

Dr. Kecskési Mária etnológus (*1935.7.1 – † 2019.9.16)

Évekbe tellett, míg azzal a kéréssel kerestem fel, szeretnék vele beszélgetést készíteni. A leg- jobbkor fordultam hozzá, válaszában ugyanis többek között ezt írta:

„...már régen meg akartam írni röviden pá- lyafutásom történetét, csak mindig fontosabb

dolgok kerültek napirendre. Aztán úgy gon- doltam, nekrológnak is jó lesz egy összefog- laló életem fontos szakaszairól, ha valamikor mégis csak papírra vetek néhány sort. Ez lenne a címe: „Nekem a végzet négy hazát adott...”

Én nem kívánnék 250 évet élni, elég lenne 2–3 év is, hogy rendezzem közös dolgainkat... aztán majd lehet, hogy licitálók. Az idén leszek 83 éves. Mások már senior otthonban, to- lós- késben vegetálnak, én meg ülök a PC előtt, naponta másfél órát böngészek a Süddeutsche napilapban miután bevettm a reggelivel 8 tablettámat, amik legyengült szervezetemet életben tartják.

Egy-két órára lenyomjám akaraterőmet, er- nyvedtít tesznék, azután délután beindul a „motor”, bekapcsol az agy és végzem a kitű- zött feladatot.”

Mintegy folytatásként írta a későbbiekben: „PS.: Energiám fogy, de abban a pár aktív délutáni órában, ami a naphól marad, dolgo-

DEÁK ERNŐ

A felső-ausztriai magyarok gysza

98 éves korában, szívinfarktusban elhunyt vitéz **Balogh Ádám**, magyar királyi főhadnagy, gimnáziumi tanár. Mindvégig teljes szellemi frissességnek és egészségnek örvendett. Az volt a kívánsága, hogy fájdalom, félelem és ápolásra szorulás nélkül haljon meg. Ez teljesült 2019. szeptember elsején. Gyászszertartása nagy rész- velt mellett szeptember 13-án a Bad Ischl-i katoli- kus templomban négy pap részvételével történt. Főcelebráns Mag. Szabó Ernő plébános volt, aki német és magyar nyelven tartotta a gyászmisét. Részt vett prof. Dr. Vencser László az Ausztriai Idegen Nyelvű Katolikus Lelkészségek vezérigaz- gatója, valamint Bad Ischl polgármestere Hane- nes Heide és helyettese, aki beszédet is mondott, továbbá egykori tanártársai és diákjai, akiknek a nevében búcsúbeszédék hangoztak el. Buda- pestről Dr. Zelliger Erzsébet, az Eötvös Lóránd tudományegyetem docense nemétül és magya- rul ismertette Balogh Ádám életrajzt. Simonffy Erika a Felső-ausztriai Magyarok Kultúregye- sületének tiszteletbeli elnöke búcsúbeszédében elmondta vitéz Balogh Ádám háborús szenvedé- seit, sebesüléseit, a szibériai munkatáborban és a Gulág poklában átélt borzalmakat. Adenauer német kancellár közbenjárására Szibériából ha- zakerülték a hadifoglyok, akik közül sokan ma- gyarországi börtönökben sínylődtek tovább. Őt is az 1956-os szabadságharcosok szabadították ki nyolc és féleli rabság után. A forradalom elbu- kott, így Ausztriába kellett menekülnie.

Tanulmányai folytatása után a Bad Ischl-i Gimnáziumban 30 évig tanított orosz nyelvet és irodalmat valamint testnevelést. Tanítványait a haza szeretetére és a keresztény szellemű hon- védelemre nevelte. Több mint 20 diákja hivatásos katonatiszt lett, közülük három tábornok. Balogh

SIMONFFY ERIKA

Konrádékat. A gyors nemzetközi tiltakozás hatására szabadon engedték őket és megkérdezték, nem óhajta- nak-e távozni az országból. Szelenyi elfogadta az aján- latot, sokáig tanított külföldi egyetemeken – Konrád viszont maradt, azzal a feltétellel, ha kap állandóan érvényes úrlevelét, amibe nem kell „ablak”. Megkapta és a rendszerváltásig sokszor járt és oktatót is kül- földön, 1987-88-ban például a Colorado Collegeban tanított világirodalmat. Művei viszont, köztük olyan magvas világotlanságai értekezések, mint az „Antipoli- ka” (1986), csak külföldön jelenhettek meg.

1990 fontós év volt Konrád életében: Kossuth-díjat kapott és megválasztották (három évre) a nemzetközi PEN Club elnökének. Az új politikai berendezkedés- ben tagja lett az SZDSZ országos tanácsának, de nem igazodott szívesen a napi pártpolitikához, továbbá is sok időt töltött külföldön. Ugyancsak 1990-ben én jelöltem Konrádot a jelentős amerikai Neustadt-díjra, amit nem ő kapott meg (a svéd Tranströmer letta a be- futó). Nem sokkal a rendszerváltás után megérke- tam budai lakásában. Akkor elmondta, nem látja nála egy nagyon udvariass bélyeges, kiszedi a laká- sából az ott elhelyezett „poloskákat” vagyis lehallgató készülékeket. Mindenről nem annyira felháborodot- tan, mint elnéző humorral beszélt: mulattatta, hogy a bélyeg, mint írórt, ilyen fontos embernek tartotta.

Folytatás a 11. oldalon →

Szemtől szembe

Asztalomon egy pecsétell ellátott boríték és két levél fekszik. Az egyik „*Liebe Mutter*” megszólí- tással kezdődik, Mary Vetserától, a fekete keretes pedig „*Liebe Stephanie*” Rudolf trónörökös fele- ségéhez írott sorait tartalmazza. Két levél – két sorsdöntő, végzetes lépés. 130 évvel ezelőtti íród- tak, és most itt tartom őket a kezemben az Osztrák Nemzeti Könyvtár „**Das besondere Objekt**” című kiállítás előkészítésére. Feladatom a kéziratok ál- lapot- és alkalmassági vizsgálata, montírozása, a vitrinben való elhelyezése, valamint a megfelelő klimatikus viszonyok folyamatos ellenőrzése.

Milyen érzés restaurátorként a kezemben tar- tani egy jelentős tartalommal bíró, ebben az eset- ben egy rendkívül drámai történethez fűződő két- íratot? Különleges eset – évtizedekig tartó titok, amelynek megoldását e levelek egyike adja meg. Titokzatos homály lebegte körül e szerelmespár történetét.

A Schoellerbankban 2015-ben a zárolt anyo- gok ellenőrzésekor a bank egyik alkalmazottja borkötési mappában bukkant rá a trónörökös sajtókező címzésével és három pecsétjével ellátott borítékban Vetsera Mary búcsúleveleire, amelyk édesanyjához, Helenéhez, testvéreihz, Hanná- hoz és Ferihez szoltak. Előkerült még Mary keresz- televel, halotti bizonyítványa, eddig ismeretlen

Elköltöztésénél időzve azon is lehet tűnődni, vajon sikerült-e elvégeznie a vállalt munkát, s így csendesen, megbékélten hunyta le sze- met Münchenben három gyermeke körében. Hajoljunk meg emléke előtt.

Swing á la Django Bécsben

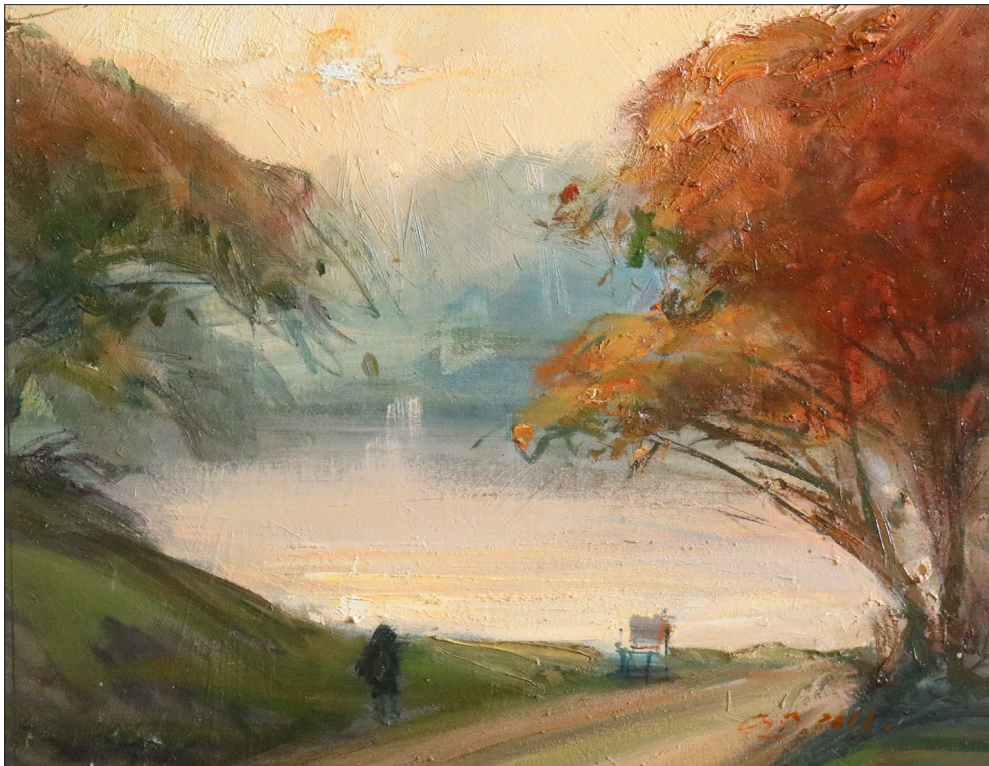
Csodálatos idő- és térbeli zenei utazásnak lehetünk szem- és fülantúli októberben. Három különböző zenei stílus kiemelkedő magyar előadói adnak egymásnak közös randevút ok- tóber 25-én, a Musikvereinben.

A **Swing á la Django** zenekar különleges stílusötvözetet teremtett. Jellegzetes hangzá- sában meglevenedik az európai jazz virágko- ra a 30-as 40-es évekből, a francia manouche swing, a bossa nova, az argentin tangó, a san- zonok világa valamint a magyar és cigány au- tentikus zene. Kreativitásuk eredménye egye- di stílus, melyet Hungariani Django Swingnek neveznek. Ihletőjük Django Reinhardt, a belga származású műfajteremtő jazzgitáros, a gipsy swing koronázatlan királya.

A világ legjobb ütőegyüttesei közé tarto- zó, Artiljus-díjas Talamba már sokszor ejtette transzba testet-lelket átjáró ritmusaival kö- zönségét. Az együttes célja: megismertetni és megszerettetni a komoly- és könnyítzenet az ütőhangszerek segítségével. Műsoraikra jellemző a műfaji, stílusbeli sokszínűség, a hangszerek változatossága.

Tehát adottak az egzotikus ütőhangszerek, a bőgő, a gitár, a cimbalom, a tangóharmonika. Az estét a Nématorszóban élő, a hege- dí királyaként ismert Roby Lakatos koronáz- za meg Bihari János világhírű cigányprimás egyenesáji leszámrazottja, a hagyományos otthoni zenei nevelés mellett klasszikus ta- nulmányokat is folytatott, s elképesztő ze- noi, technikai tudásra tett szert. Egy bízna: a virtuozitásáról és érzelmes játékaról ismert művész mindig megörvendeztet egy-egy ré- hallott melódiával. Bolgár zene, tangó vagy talán valami ismerős motívum Liszt Ferenc- től? Ezen a koncerten így hiszem, mindenki talál szívéhez szóló dallamot, a hangulat pedig felejthetetlen lesz.

FILEP BORBÁLA

FERENCZY VIKTORIA

A nagyok meséje (részlet)

- Akkor kezd el, Ida! – válaszolom neki. - Rendben van. Nekem ez a vers a költő szerinti éle- tet jelenti. Hasznalot tesz bele lényegében, mert ahogy a vásárban is minden eladó, úgy az emberek is eladják mindüket. De tudja, hogy van néhány ember, aki ebben nem vesz részt, őket mégis mindenki boldonnak nézi. Ez az, amit jómagam nem értek. Ha olyan fájdalmasan csúf az emberek világa, akkor az a néhány bolond – mivel így hívja őket a költő – miért nem áll ki magáért és szól közbe, hogy nézzenek már magukba. Hisz utóbb semmijük sem lesz és nyomorultak lesznek.

- Hát épp ez benne a poén! – folytatja Peti. - Kihagy- ták, hogy közben a piacot és az életet egybevetíti a szer- ző. De az okos emberek többet nyernek, és így van ez az életben is. A bolondok pedig csak áltajtak magukat az- zal, hogy valaha is az ő színtjüket érik majd el. Magyarán megmondva, a buta embereket ki fogják fosztani mindig is, az eszesebb réteg pedig árul, licitál, és a legjobb nyer,

majd tarol. Én nem látok ebben semmi szomorúságot, nem értem miért kelsz mindjárt azed védelmére, mikor a költő is ilyen akart lenni.

- Vajlik be, azért mégis valamelyik szinten igaza van Idának – kezdi magához képest egész halk hangnembn Dani. Gondolj csak bele, olyan az életet, hogy szinte mindenside licitet mondanak. Bármí megvehető, hiszen alkusznak, vesznek, adnak. Szerintem nemcsak tárgyi dolgokról tesz említést a poéta. Igenis van, hogy a becsü- let, a hírnév, a szerető, a hit és még a szív is kockára van téve. Hisz hallottad te is a versben! A halgák példáját is felhozta, pont azért, hogy tudjuk, a világ nemcsak egyféle emberből áll. Ő is túl akar adni mindenén, mert ostobá- nak tartja magát, hogy nem a többi megvásárolható áru- sra kósz tartozik. De mégsem tartja azt, amit mond, hiszen ha valaki ilyené néki, nyomorult élete lesz.

- Jaj, szinte mindjárt átcsapsz romantikus kisfiúba! Felháborít, hogy egy csajnak adsz igazat. Csak nem cz- zel akarod megfogni magadnak? – kacag hangosan Peti. - Én legalább dolgozom rajta, de te. Még egy rendes lányt se bírsz találni, ne még, hogy bármiben is igazat adsz neki – válaszol ügyesen Dani. Hiába, tudtam, hogy mindketten odavannak a szép, okos és vagány Idáért. Dani viszont komoly kapcsolatot

Veszzelka Attila
<i>Néhány kései csér</i>
<i>Lassan hullt a sötét, s feltűntek a mélyben a fányek. Örías kátnerek és halbúzós lélek- vesztők ringtak Constanta komoró vizein lemn, az oból mélyén, s odakint, hol a nyílt víz lé-</i>
<i>legzett husán és távolba vesszön. Kéjfel kor- tyolgattam az olcsó sört a terasz hívós, elmúlászagú, melyékek esteli csendén. Rohadt kagylók, medúzák szaga szállt fel a vízről, e piciny földre,</i>
<i>mely a házad, hazád, sorsod is. Itt hagyd szeretni magad: aki téged szeret, magát is szereti így kerek, így egész.</i>
<i>* mérhethetlen a szenvedésed, közeledt a végfelélt mindennapijaid morzsácskáit rettegve, de mégis feléled és jön a perc, azad utolsó meg kell alkudnod önmagaddal mind, aki hitt az életedben legyrint egyet és nem marasztal.</i>
<i>* s eltűnt Nasa szobra felé, meről a részeg kur- vák s matrózák rohágését hallani vél- tem, hol még ama bronz úgy várja a cészár levelét. Férfi, ki boldog vagy, jaj, sose jöjj el ide!</i>

Ady Endre-pályázat, 15–18 éves korcsoport; 2. helyezés

Jelen Számunk képei

Válogatás Gyulai Béla *Szerelmünk a Tisza* címmel Tiszaéksécsén megrendezett kiállítás anyagából.

A művés 1951-ben született, Tiszavárko- nyon; a Szegedi Tanárképző Főiskolán szerzett rajztanári diplomát 1974-ben. Mesterei Déz István, Fischer Ernő és Winkler László voltak.

A nyolcvanas évek elején tűnt fel Bács-Kis- kun megye képművészeti életében sötét tó- nusú, arany-barna, groteszk figurális képei- vel. Később a barnák tizes vörössé változtak, az olajfestéket pedig felváltotta az egyedi ve- gyes technikás eljárás, melyben látomások erejű figurák elevenednek meg, felidézve oly- kor a Biblia világát, máskor pedig erős érzéki- séget sugárova vannak az esendő emberről. Közben a tájképfestés is megérintette, és fárad- hatatlanul járja az alföldi, tiszai tájat, hogy a helyszínen örökítse meg annak változékony, mulandó arcát. Mindvégig keresve a látvány mögött rejlő isteni rend képét.

